

GLAZBA, KAZALIŠNE I OSTALE ZABAVNE PRIREDBE U HVARU U XVIII STOLJEĆU

Cvito Fisković

O glazbi, kazališnim i ostalim zabavnim priredbama u Hvaru u toku stoljeća objavljeno je samo nekoliko podataka (i tek je opširnije pisano o skladateljima Tomi Cecchiniju i Raffaelliju), pa ću ih stoga ovdje popuniti novima i razraditi neke već poznate sadržaje.

Već u prvoj polovini XV stoljeća boravio je u Hvaru majstor na citri Katarin, koji je 1442. godine dobio od općine gradsko zemljište,¹ pa se može reći da je bio u gradskoj službi.

Gradskom knezu je bila određena u drugoj polovini XVI stoljeća posebna svota od pet dukata, uračunata u njegovu plaću, da o pokladama može, u svojoj palači, priređivati gozbe i plesove.² Na tim zabavama je godine 1581. svirao orguljaš stolne crkve Battista Meneghitti i to po starom običaju da orguljaš svira o pokladama u Kneževu dvoru³

I u biskupskom dvoru se priređivahu zabave, pa je 1578. godine neki Dominik de Marzano, Puljiz iz Barija, udružen s jednim južnoitalskim trgovcem da prodaje luk, češnjak i apuljske lonce stigao u Split i Korčulu, a zatim i u Hvar gdje je zapustio trgovinu. Upoznavši se s biskupom, počne pjevati u njegovom dvoru i u crkvi, zabavljati se s plemićima, svećenicima, uglednim osobama i prostitutkama.⁴

U XVI stoljeću spominju se među glazbalima u Hvaru i bubnjevi.⁵ Tijekom XVII stoljeća održavali su se javni plesovi i u privatnim ku-

ćama. Tako je 1628. godine prigovoreno kanoniku Andriji Bertučeviću što je dopustio skupno plesanje u svojoj kući, i on se opravđavao da je to učinio radi vjenčanja svoje rodbine o pokladama.⁶ Čini se, dakle, da u gradu ne bijaše javne dvorane podesne za plesove koji se pri pirovanju održavahu i po nekoliko dana, kao i u ondašnjem Dubrovniku i u ostalim gradovima.

Krajem XVII stoljeća u pokladnoj veljači 1690. igrala se u Hvaru navečer pri voštanicama stara viteška igra *moreška*,⁷ poznata u to vrijeme pod tim imenom u Korčuli,⁸ a još ranije i u Dubrovniku. Pored Držića⁹ spominje je Junije Palmotić u svojoj drami »Pavlimir«, prikazanoj u Dubrovniku 1632. godine. Po njegovim stihovima da je *moreška* »bojna igra puna hvale« reklo bi se da je bila u Dubrovniku omiljena, ali da se nije igrala, bar u »Pavlimiru«, mačevima.¹⁰ U Šibeniku je igrihu početkom XVII stoljeća čak i klerici.^{10a}

U Hvaru se *moreška* nastavila i početkom XIX stoljeća. Spominje je u svom izvještaju okružni poglavar Reha, a iz arhivskih vijesti doznajem da se igrala na rođendan austrijskog cara Franje u veljači¹¹ 1820. i slijedeće 1821. godine.¹² Tada je u kazalištu igralo dvanaest učenika, šest odjevenih kao Turci, a šest kao afrički Mori, dakle slično korčulanskim *moreškantima* iako, po opisu Rehe, hvarska, splitska i trogirski *moreška* ne bijahu onako dramatski razigrane kao što je danas korčulanska.¹³

Nije isključeno, dakle, da se *moreška* igrala u Hvaru i u toku XVIII stoljeća, kada je našosmo zabilježenu i prije i poslije tog stoljeća.

Ali vratimo se osvitu XVIII stoljeća: doznajemo da se o pokladima 1692. i 1693. godine u dvoru hvarskog gradskog kneza priređivahu večernje zabave pri uobičajenom svjetlu voštanica.¹⁴ Vjerojatno se one nastavljahu i u XVIII stoljeću, u kojem se po starom običaju pripremalo o pokladama dobra lovačka jela i zakuske,¹⁵ a rodbina se okupljala da se skupa zabavi.¹⁶

Najveće zabave bijahu priređene o pokladama početkom tog stoljeća, i to u toku nekoliko zimskih dana 1712. godine u gradskom kazalištu i na središnjem trgu, čije je slikovito prostranstvo pod plavetilo neba veličalo te vesele prizore. Stoga je o njima spjevao dugu pjesmu u latinskim heksametrima Višanin Antun Matijašević Karamaneo, učeni svećenik koji se bavio arheologijom i crkvenom poviješću. On je napisao nekoliko radova i bio povezan s mnogim književnicima, pa i s Kavanjinom.¹⁷ Sam je s oduševljenjem prisustvovao tim zabavama, iako ih je i prije pozna-

vao dok življaše u Mlecima. Kad je bio obaviješten da se uvježbavaju, pohitao je s Visa na Hvar da ih vidi i da im prisustvuje, što znači da se te predstave uvelike pripremahu.¹⁸ Bio je zadivljen tim prizorima, jer kaže izričito da tako »velebnih« igara nije u Hvaru nikada prije bilo, pa čak nitko nije ni pomišljao da bi se one u tom gradu mogle izvesti, a da se možda neće ni ostvariti narednih godina. Izvedene su, veli, uz velike troškove i poticanjem Marina Capella, člana poznate mletačke vlastelinske obitelji. On je 1712. godine bio zapovjednik mletačkog brodogradnja u Jadranskom moru, koje tada zimovaše u pogodnoj hvarskoj luci, zaštićenju od najjačih zimskih vjetrova — juga i bure.

Nakon uvoda u kojima hvali i veliča Capella, kao začetnika tih predstava, Matijašević-Karamaneo nas upoznaje dosta neodređeno s programom tih večeri.

Najprije su glumci prikazivali komičke prizore na posebno podignutoj pozornici. On ne spominje koje su komedije izvodili, ali izgleda da su komičari ubacivali i dodavali tekstu pojedine dosjetke i šale, što bijaše tada uobičajeno. Prizori su bili veoma veseli i nasmijavali su gledaoce. Gledalište je glasno odzvanjalo od dugog i grohotnog smijeha, pa je Matijaševića to raspoloženje sjećalo na živost mletačkih kazališta. A njih je on zastalno poznao, boraveći prije toga nekoliko godina, kao odgovornik djece plemićke obitelji Venier, u sredini gdje mu kazališne predstave bijahu i te kako dostupne. Njegovo nam pisanje, dakle, svjedoči o živom zanimanju Hvarana za predstave. Njih nije trebalo opominjati kao u Gazarevićevim crkvenim prikazivanjima.

*A to s pomnjom poslišite
Tot budite ter ne spite!*¹⁹

Pored komedija prikazivahu se tih pokladnih večeri u Hvaru tragedije s ljubavnim doživljajima znamenitih vojskovođa i kraljeva. Na žalost, Matijašević nam ne spominje tko su bili pisci tih kazališnih komada, ali je vjerojatno da im je sadržaj uziman iz antikle povijesti. Čini se dakle da pored *comedia dell'arte* bijahu prikazane i drame.

Matijašević u svom latinskom spjevu piše da je dva puta prikazana neka pastirska igra, ali ne spominje ni njeno ime, ni njenog pisca, već da su na pozornici igrali ljubavni prizori iz Arkadije, a ponovljeni su da se ugodi Hvaranima koji su se u ono doba dičili da potječu od Arkadana, nazvanih Proseleni, tj. rođeni prije mjeseca. Tek u objašnjenju nekih

navoda iz svojih stihova piše da su ti ljubavni prizori arkadijskih pastira bili iz Vjernog Pastira, Pastor Fido. Vjerojatno je to poznata pastirska drama talijanskog pisca Giovannija Battiste Guarinija koja je ostala omljena u toku čitavog sedamnaestog stoljeća, a njeni se uplivi odrazuju i u staroj hrvatskoj književnosti XVI i XVII stoljeća. Najprije je bio preveo na materinski jezik u XVI stoljeću dubrovački književnik Frano Lukarević Burina, zatim u slijedećem stoljeću Korčulanin Petar Kanavelović, a 1688. prikazivala je družina Nedobitnijeh u Dubrovniku.

Iz Matijaševićeva spjeva nemoguće nam je ustanoviti da li je igran Guarinijev izvornik na talijanskom jeziku ili pak Kanavelićeve hrvatski prijevod. Pastirska drama Giambatiste, spjevana još 1590. godine po uzoru na Tassovu Amintu, mogla je već čak i u pokrajinskoj sredini Hvara ponešto zastarjeti. Privlačniji pak je mogao biti, u tom drugom desetljeću XVIII stoljeća, kada je naš jezik i izraz ojačao na pozornici, Kanavelićeve prijevode, koji bijaše poznat u dvadesetak prijepisa iz različitih dalmatinskih gradova,²⁰ a korčulanski pjesnik bijaše poznat i u Hvaru. Ivan Zambelli piše ljeti 1690. nekoj osobi u Hvaru da je o nekoj stvari pisao Kanaveloviću, a Marko Marinović javlja u svibnju 1693. godine iz Korčule župniku u Pitve da je pjesnik otputovao u Mletke, a da je ostao u svom zavičaju, ne bi pri nekim događajima mirovao po svom starom običaju.²¹ Po tome doznajemo da odlazao je u Mletke i da se pačao u mnoge korčulanske događaje.

Po spomenutim prijepisima njegovih kazališnih komada vidi se da bijahu rašireni i izvođeni na pozornicama, pa nije isključeno da ih je igrala i neka hvarska kazališna družina u Hvaru tih poklada uklopivši Vjernog Pastira u Capellov program.

Matijašević-Karamaneo nam ne kaže koji su i odakle su glumci, kao ni za izvođače drugih igara, ali ništa nas ne sprečava da ih smatramo građanima Hvara, gdje su kazališne družine i prije izvodile predstave. Upravo godinu dana ranije, o pokladama 1711. godine, Grifiko Bertučević je pisao jednom svom prijatelju iz Hvara u Jelsu o pripremama za karnevalske igre: »Ovdje u Hvaru igrat će se opere i svečanosti, o čemu se već sada govori, a priređuju se i maškarate«. ²² Vjerojatno je, dakle, da su Hvarani i slijedeće godine izvodili kazališne igre, koje je opjevao Karamaneo-Matijašević. I to ne samo Pastira Vjernog već i ostale igre.

Jasniji je Karamaneo-Matijašević kad nam opisuje mjesto gdje su spomenute komedije i drame prikazivane. On tu spominje dva mjesta, i

to prvo: unutrašnjost na katu istočnog dijela arsenala »koja je bila pretvorena u gledalište i u pristalu pozornicu, te određena da zamijeni »svedeno kazalište« kako je to Veljko Gortan vješto preveo pjesnikov stiħ:

»Ac addicta vicem curvi supplere theatri.«²³

Prema tome se čini da unutrašnjost nije tada imala svedeni ili polukružni oblik s ložama, već samo prikladnu pozornicu, redove sjedala i mjesta za stajanje u gledalištu.

Drugo mjesto pokladnih priredbi bijaše prema Karamaneo-Matijaševićevom opisu na glavnom hvarskom trgu. Da bi bolje i cjelovitije sagledao te priredbe, koje bijahu masovnije od onih u tada uređenoj spomenutoj kazališnoj dvorani, glavni njihov začetnik i pokretač Capello sjedio je okružen skupinom uglednih krabulja, a i sam zakrabuljen na prostranoj i uzdignutoj terasi arsenala ograđenoj kamenim stupićima.²⁴

Sa te terase, osvijetljene tih večeri svjetiljkama podesno razmještenim, svirali su trubači da pojačaju veselje naroda okupljenog na trgu i onih koji sjedahu na terasi uživajući u vrevi i šarenilu poklada. Vjerojatno je tu bilo plesova, igara i razigranih prizora različito zakrabuljenih skupina, koje Matijašević u tim bučnim i osvijetljenim noćima, kako sam veli, nije mogao opisati. A to je, naravno, šteta jer će se u tim večerima biti preplitali veselo i slikovito i građanski plesovi i pučka narodna kola, a krabulje se natjecale tko će biti duhovitiji i slikovitije išaran. Ali, skučen svojim latinskim stihovima, a i ne imajući dara da te doskočice i pustopašnosti razuzdanih poklada opiše, Matijašević-Karamaneo je ispustio dio tog veselja zakrabuljene mladosti koja se, kako on reče »razdragana obilatijim jelom i pićem, posvuda vrzala ispunjavajući preobijesna ulice galamom poput Bakove družine«.

On se, dakle, zadovoljio da tu razuzdanost usporedi s bakovskim svečanostima, a zatim da nam opiše danje svečane priredbe. U njima pak prepoznajemo ondašnje pelivanske igre i natjecanja koja se prikazivahu u pokladnim danima tih godina pred razdraganim mnoštvom i u Mlecima.

Iako Karamaneo-Matijašević ne navodi imena tih igara, a ni zaslužni izdavač ni odlični prevodilac njegova spjeva to ne spominju, ipak se upravo prema pjesnikovu opisu vidi da su barem tri od njih izvedene po mletačkom uzoru.

Prema Karamaneo-Matijaševićevu opisu, nasred trga, koji još onda ne bijaše u cjelini popločan,²⁵ Capello je dao zabosti u zemlju dva zaobljena

drvena stupa poput jarbola i učvrstio im vrhove konopima, vezanim za susjedne kuće, da se ne bi klimali. Na njihovim vrhovima bijahu privezani lonci s patkama i bocama vina. Natjecatelji se uspinjahu, zagrlivši nogama i rukama stup da dohvate te predmete. Onima kojima je to uspjelo dobijahu ih za nagradu, i uz pljesak i klicanje gledalaca silažahu pobjedonosno s guskama i vinom puzeći preko užeta na trg.

Taj opis se slaže potpuno s napornim natjecanjem zvanim »*igra kukanje*« ili »*stablo kukanje*« (zogo della cucagna, l'albero della cucagna), koje se u ono vrijeme priređivalo kao pučka igra na mletačkim trgovima. Tamo su se, da se oteža penjanje i da pobjeda bude zasluženija, jarboli mazali lojem.²⁶ Neki su ga mletački pjesnici opjevali prije Matijaševića, pa je to vjerojatno potaklo i njega da taj pučki običaj zaodjene u latinske stihove i da mu dade klasični oblik.

»Igra kukanje« se priređivala u XVIII stoljeću i u Makarskoj, a zatim se nastavi u Dalmaciji i u toku XIX stoljeća. Priređena je i 1832. godine na velebitskom Alanu za mornare uz novčane nagrade,²⁷ a pojavi se u književnosti i u našim danima. Književnik Manlio Malabotta objavio je u časopisu »*La batana*« 1947. godine svoju kratku priču »*L'albero della Cuccagna*« u kojoj je opisao to natjecanje, za koje bijaše vrh visoka jarbola privezana mjesto pršuta, suha mesa i novčanica gola žena, koju jedini dotakne i spusti Frančesko, da pomoću padobrana nestane s njom u dalekom hrastiku. Kao pojam obilja i sreće riječ se kukanja sačuvala u Dalmaciji do naših dana. Na Pelješcu postoji i plodni predio Kukanja.²⁸

Matijašević-Karamaneu opisuje zatim drugu igru, šakanje i rvanje na uzdignutoj ravnoj sredini drvenog polulučnog i grbavog mosta, koji bijaše posebno podignut na hvarskom trgu. Rvači i šakači se popinjahu preko stepenica na zaravnjenu sredinu mosta gdje su se, podijeljeni u dvije protivničke skupine, borili do iznemoglosti, krvarenja i povreda. Da se pobijeđeni ne bi ozlijedili pri padu s mosta, na trgu su bili postavljeni meki pokrivači.

Viški pjesnik opisuje uživanje gledalaca u toj žestokoj borbi, u koju se vraćahu i oni koji bi se pobijeđeni i izmlačeni skotrljali na trg.

To šakanje je bilo poznato i u Mlecima pod imenom »*bitka šakama*«, »*lotta*« ili »*querra dei pugni*«. Već u XVI stoljeću bijaše poznata i u Splitu. Tu su je do iznemoglosti igrali siromašni gradski nosači 1571. godine na jednoj pučkoj svečanosti u središtu grada (il combattimento a pugni).^{28a} Uobičajena je u srednjem vijeku, nastavljala se i u XVI stoljeću, dok se konačno toliko ne rasplamsa da je vlada sredinom XVIII

stoljeća zabrani.²⁹ Igrala se veoma bučno i borbeno zimi, ponajviše od rujna do kraja prosinca na mostovima mletačkih kanala, gdje bi se šakale i rvale dvije skupine, i odakle su nespretni i pobijeđeni padali u more. Spominje je već u XVII stoljeću mletački satiričar Dario Varotari,³⁰ a prikazivahu je na bakrorezima XVIII stoljeća. S njih se i vidi da je sličila onoj koju opjeva Matijašević-Karamaneo i u koju se i on, kao vatreni gledalac, bijaše uživio.

Opisao je zatim treću igru. Na sredini onog istog drvenog mosta, sastavljenog i uzdignutog za rvače, bijahu postavljene pogačice posute širom i začinjene maslacem, kojih su se imali domoći natjecatelji rukama vezanim za motke. Kad im to teškom mukom i različitim domišljanjem ili savijanjem, a uz bučni smijeh gledalaca, nije uspijevalo, pomagahu se međusobno i dohvatahu pogačice.

Četvrta i zadnja zabava natkrilila je smionošću izvođača i uređenjem postrojenja u prostoru dotadašnje. To je *il volo* ili na hrvatskom *let*.

Uz prozorske stupove visokog zvonika stolne crkve i dva stupa zabodena u trg bijahu privezana dva napeta konopa koja je okretao koluturnik, a na konopu bi nekoliko ljudi s visoka zvonika povukli pelivana, uz kojega je u privezanom čamcu veslao po zraku dječak, te se činilo da oba lete. Na polovici tog zračnog puta dječak bi se uspravio na čovjekova ramena i triput glasno pozdravio kapetana Capella, te ponovno sjeo u čamac i nastavio veslanje po zraku. Ljudi sa zvonika bi ih prihvatili da se zatim pelivan s te visine spusti po konopu, mašući i pozdravljajući zastavom u ruci, na trg, gdje bijahu rastrti jastuci da se pri naglom spuštanju ne povrijedi. Njegov let po konopu osvjetljivaše vatromet, uljepšavajući taj prizor kojemu se uz zvukove trublja i klicanje divilo razdragano i okupljeno mnoštvo.

I to se dizanje i spuštanje, tzv. »volo«, let na nategnutom konopu, privezanom za zvonik sv. Marka, običavalo izvoditi na trgu u Mlecima. Smioni plesač po konopu završavaše svoj let spuštajući se do lože u kojoj je sjedio dužd i pružao mu kitu cvijeća.³¹ Mletački slikar Gabriele Bella prikazao je taj prizor razdraganog mnoštva i pelivana na svojoj slici.³² I tamo je čitavo to veselje bilo obasjano blistavim vatrometom, koji se i u Korčuli izvodio već više od stotine godina ranije, 1602 prigodom odlaska sa dužnosti gradskog kneza Jakova Bragadina, a opjevao ga je korčulanski pjesnik Marko Geričić.³³

Hinjeni let čovjeka po konopu opisuje i Giustina Renier Michiel. Prema njenom opisu ekvilibrist je ponajviše bio neki smioni i snažni

mornar koji se, kao i u Hvaru, penjao i spuštao u čamcu, a imao je i pričvršćena krila, pa se činilo u onoj brzini spuštanja i klizanja da doista leti, to više što je okićen vrpcama rasipao listiće s prigodnim stihovima pohvala spjevanih u počast duždu.³⁴ Mletačku je vladiku on podsjetio na Jupitrova glasnika, koji kao da je donosio božanske zapovijedi. Ni Renierovici nije, dakle, pri takvim prizorima, kao ni našem Matijaševiću, izostalo onda neizbježno priviđenje antičke mitologije kojom se nastojao prikriti bijedni život putujućih pelivana, a osobito ovih koji su lutali po izgladnjeloj mletačkoj pokrajini, privučeni od vlasti samo da zabavom obuzdaju puk i vojsku jadranske aristokratske republike u raspadanju.

Spuštanje ekvilibrista po užetu u Mlecima spominje i Njegoš u »Gorskom vojencu« u kojemu vojvoda Draško priča:

»Vidio sam ljude u Mletkama gđe na konop skaču i igraju«, pa on i njegovi slušatelji misle da je to »maštanije« i da su mu oči »zamaštali«, a ne da je gledao stvarni pokladni prizor, iako ga je mogao vidjeti i u Perastu. Tamo se, prema opisu Marka Martinovića, letač penjao i spuštao na konopu nategnutom između lože za zvona crkvenog zvonika i jednog broda uz perašku obalu. Uz to je također praskao i blještao vatromet, da se vojnici oduševe za rat protiv Turaka 3. ožujka 1715. godine, zbog čega se klicalo »Živio, živio rat!«³⁵

Prema svemu tome, zabave i vratolomne igre, koje su priređene u Hvaru 1712. godine, bijahu uobičajene u Mlecima i na ondašnjem mletačkom području. Capello se poveo za njima.

Kazališne predstave, drame i komedije vjerojatno su priređivale tada hvarske družine, ali u penjanju na visoko deblo, u šakanju na drvenom mostu i »letu« vjerojatno sudjelovahu mornari i veslači, gali-jaši s mletačkih ratnih brodova koji su dolazili i boravili u toj do sredine XVIII stoljeća ratnoj mletačkoj luci, a i trgovci, nosači, namjernici i bijednici koji su živjeli i svračali se zimi u to prometno lučko pristanište.³⁶ Zbog njih je oduvijek o pokladama bilo tu vrlo veselo. Među njima je bilo i izgladnjelih skitača koji su se željeli domoći pića i hrane, mučeći se penjanjem na spomenuta koplja i savijajući se oko pogačica na drvenom mostu, podignutom za njihova šakanja.

Posebne skupine pelivana — »saltatori« — obilježahu i druga mjesta hvarske općine. Iz Karamaneova pisma, upućenog njegovu prijatelju Franu Radošu u srpnju 1714. godine latinskim jezikom, doznajem da su žongleri prikazivali svoje igre u Visu. Karamanea je zadivila spretnost

i vještina dječaka koji je uz glasove glazbe izvodio različite vježbe, mičući i dižući slobodno noge na nategnutom konopu.³⁷

I dubrovačka vlastela su se divila akrobatskoj vještini pelivana, pa su sredinom XVIII stoljeća dopustili da putujuće družine prirede smione i slikovite »Heraklove snage«, a krajem tog stoljeća i ples na konopu.³⁸

Dakle, svima, Dubrovčanima, Mlečićima, pa i viškom svećeniku, doktoru crkvenog i civilnog prava, piscu znanstvenih rasprava iz arheologije i crkvene povijesti, bijahu zabavne igre žonglera u kojima je još živjela commedia dell'arte.

Krajem XVIII stoljeća skupine pelivana obilažahu i zabavljahu također dalmatinske gradove. Godine 1794. glazbenik i polihistor Julije Bajamonti obavijestio je svog prijatelja Antuna Sorokočevića da su »saltatori« uspješni svojim igrama u Splitu i namjeravaju stići u Dubrovnik.³⁹

Te priredbe, naravno, pojačavahu i zanimanje malomještana za kazališne priredbe, osobito predstave komedija u hvarskoj općini, u kojima je i učeni Julije Bajamonti, iako bijaše orguljaš i gradski liječnik,⁴⁰ igrao ženske uloge, kako to bijaše dočula njegova ljubomorna supruga, koja se, barem prema hvalisanju njena indiskretnog ljubavnika, na svoj skroviti način zabavljala u Splitu.⁴¹

Ulične maskarade i pelivani preplitahu se, dakle, s kazališnim igrama u pokladnom veselju, a da su u Hvaru izazivale smijeh i potpuno uspjele, jamči nam pjesnik Matijašević-Karamaneo koji je, ponesen njima, osjetio potrebu da uloži ne baš mali napor, kako bi ih opjevao za uži naobraženi krug svojih prijatelja latinskim heksametrima, što znači da su svi, — sirotinja i bogataši, puk i plemići i svećenici — uživali u tome. A to bijaše zapravo panem et circenses tjeskobne i bezizlazne mletačke politike na Jadranu na izmaku njene duge vladavine.

Njeni predstavnici bi se već od XVII stoljeća svečano dočekivali kićenjem grada i stolne crkve zelenilom⁴² i time im se iskazivala osobita počast.

Da se dodvore pojedinom gradskom knezu, i u Hvaru kao i u ostalim dalmatinskim gradovima, priređivahu kroz XVIII stoljeće svečanosti njemu u čast. Tako su lučki carinici upriličili svečanu priredbu u počast kneza i providura Josipa Condulmera prigodom rođenja njegovog prvorodenca, a na pretili četvrtak jednih poklada između 1748. i 1750. kada je on kneževao u Hvaru.⁴³ Njen je program, popraćen vatrometom, dosad nepoznat, ali je sačuvana rugalica, satira u stihovima, kojom se izruguju carinici, a i knez. Priređivači se nazivaju lukavcima

koji se dodvaraju knezu, izigravajući ga i varajući, a sama svečanost velikom glupošću. Spominje se podmićivanje i proračunato darivanje novcem i mesom bivšeg kneza a i njegovu nezahvalnost udvaračima, jednom riječju neiskren odnos između podmitljivog i slavičnog predstavnika mletačke vlasti i neiskrenog i koristoljubivog dodvoravanja njemu podređene sredine.

Ova satira, spjevana na talijanskom jeziku, koja šiba društvenu pokvarenost tog vremena nije, uostalom, jedina među dalmatinskim pjesmama te vrsti. Naišao sam na sačuvan znatan broj i u njima se život otkriva neposrednije negoli u službenim spisima onog vremena, jer bijahu uobičajene od XVI do našeg stoljeća.^{44a}

Pri sličnim svečanostima u počast gradskog kneza Vicenza Bemba, u Splitu prosinca 1789, sudjelovao je jednim sonetom i hvarski biskup Stratiko.⁴⁵ Priređivači kao da nisu slutili pad aristokratske republike na Jadranu, a hvarskim gradskim knezovima su osobito laskale pjesme koje su im spjevali različiti dodvorivači. Hvarski gradski knez Aleksandar Morosini često je častio, dok je kneževao, autora madrigala, spjevanog njemu u počast 1784. godine, što taj pjesnik osobito ističe u svom rukopisu kao posebnu čast koja mu je pružena.⁴⁶

Hvarski knez Balbi je odlazio i na zabave izvan Hvara pa je u travnju 1781. godine prisustvovao igranju alke u Makarskoj, povevši sobom i svog bubnjara da svira uz tu igru.^{46a}

Supruga gradskog kneza Balbija priređivala je u njegovu dvoru o pokladama 1779. godine zabave i igranje na karte s plemkinjama, među kojima su one siromašne dobile i neki novčić, da u onoj bijedi i oskudici, koja bijaše tada u Hvaru, kupe najpotrebnije.⁴⁷

Poklade su se provodile veselo i u ostalim mjestima hvarske općine, pa i u osamljenom Visu. Među krabuljama i plesačima isticao se starješina samostana konventualaca na Prirovu o pokladama 1751. godine. Taj veseli Šibenčanin Ferdinand Re ostavljao je danju i noću svoj osamljeni samostan i švrljao po Visu zakrabuljen u mušku i žensku nošnju. Pokrivao se bijelom kabanicom, navlačio košulju i bijele hlače, nosio slamnati ženski šešir, ili oblačio svijetlu putnu kabanicu i ostalo svjetovno ruho, opasivao se svilenim pojasom, a vrat omatao rupcem.⁴⁸ Zakrabuljen bi noću banuo u svećeničke kuće, premještao lonce s cvijećem koje su žene i djevojke uzgajale u dvorištima i na prozorima. Dolažao na javne plesove i raskrabuljen plesao menuete i ostale plesove, i ne zadovoljavaše se samo tim već se uspinjao na podij i lakrdijao poput

Ciarlatana koji su tada izvodili svoje šale i igre i u Splitu.⁴⁹ Neobično ponašanje ovog inače revnog redovnika,⁵⁰ koji je i zimi zabavljao malu i osamljenu otočku sredinu, izazvalo je osudu viških svećenika, a i ogorčenje zastarjelih otočana, pa je hvarski biskup poveo izvide o njegovoj lakomislenosti koja se nije ograničila samo na pokladne zabave. Iz izjava svjedoka se doznaje da je na otoku bilo krabuljnih plesova, da se plesao menuet i da su krabulje obilazile Vis i Komižu.

Na plesove i zabave dolazilo se u XVIII stoljeću u Hvar i iz okolnih mjesta. Predaja pamti četiri sestre Angelini, koje su iz Jelse na konju stizale na te zabave i vraćale se odmah natrag.⁵¹ Iako ta predaja ne mora biti istinita, otkriva ipak privlačnost i proširenost tih priredbi.

Crkva koja je okupljala mnoštvo priređivala je obredne svečanosti koje bijahu ponajviše slikoviti, pa i zabavni prizori. Ophodnje su uz crkveno pjevanje kružile po trgu s bratimima u širokim tunikama i s kanonicima, odjevenim u ljubičaste cape magne dugih repova, s izrezbarenim svijećnjacima išaranih voštanica, pozlaćenim križevima, srebrnim moćnicima, raznobojnim barjacima i kićenom nebnicom koju bijaše izrezbario i pozlatio 1752. godine u Starom Gradu rezbar Ivan Papica.⁵² Osobito je bilo slikovito paljenje trošnih leuta i čamaca na trgu pred stolnom crkvom u svibanjsko večer uoči dana mjesnog sveca Prošpera, što se ponavljalo u toku nekoliko godina druge polovine XVIII stoljeća. Ponekad je bilo popraćeno i vatrometima,⁵³ pa su plamsaji i odsjevi tih blještavih praskanja i vatre oživljavali stara izbrušena i slikovita pročelja kamenog trga, uske ulice i jarbole brodova. Taj stari običaj zadržao se još u Starom Gradu i u Komiži, i to uoči svetkovine sv. Nikole.⁵⁴ Ne nađe li se rasklimani leut ili brod, ribarske obitelji prilazu na lomaču komadićke suha drva.

Prema kratkim računskim bilješkama u knjizi Bratovštine sv. Prošpera, čini se da je to bratstvo priređivalo neke predstave 1722, 1723. i 1727. godine. Zabilježeni su naime troškovi za izradbu drvenih podija (palchi) koje je radio majstor Frano Angelini. Gašparu Goriciji platilo se za pozlatu i kartone koji su služili za izradbu krune bunara, a nekom galijašu za bojadisanje te krune, za slikanje morskih valova i slikarije na podiju, na kojemu su se pozlatila i krila nekog anđela.⁵⁵ Čini se, dakle, da se radi o prikazivanju nekog crkvenog komada na pozornici i na izradbi njegovih kulisa, čime se crkva suprotstavljala i posljednjim izdancima primamljivih predstava *commedia dell'arte*.

Iz zabrane biskupa Petra Cedulina da se crkvena prikazivanja ne predstavljaju prije nego što ih on pregleda, doznaje se da se ranije od XVIII stoljeća ta prikazivanja priređivahu u Hvaru, i krajem XVI stoljeća.⁵⁶ Biskupova zabrana da se prikazivanja ne izvode bez njegova pregleda njihova sadržaja očituje da su se u doba kasne renesanse bili ušuljali u njih mnogi svjetovni umeci, prizori koji se bijahu udaljili od crkvenog sadržaja i u kojima se preplitahu bez zaziranja profano i pobožno, što uostalom onda u renesansnom vremenu ne bijaše izuzetno ni u našim malim domaćim sredinama ispunjenim životnom duhovitošću i pučkim običajima.

Svetkovinu gradskog zaštitnika pozdravljahu iz pušaka, a okitila bi se po starom renesansnom običaju iz XVI stoljeća vrata zvonika i stolne crkve zelenim vijencima mrče, kadulje i drače — znamenom njegova mučeništva.⁵⁷ Kada je godine 1730. izabran za papu Klement XII, bio je za tri večeri osvjetljen prozračni zvonik stolne crkve po nalogu gradske uprave.⁵⁸

U gradu su često odjekivali zvukovi trublje. Gradski glasnik je trubljom ponekad oglašavao naredbe, dražbe i obavijesti sa stepenica štandarca, pa ga već početkom XVII stoljeća prozvaše Trombetta.⁵⁹

Svečanu tjelovsku ophodnju, misu i izlaganje Svetotajstva pratili su trubači s providurova broda,⁶⁰ a i zapovjednik Jadranskog mora je imao na svojoj galiji trubača⁶¹ koji se oglašavao u luci. Nastupi i dolasci pojedinih biskupa bijahu svečano proslavljeni zvonjavom, ophodnjom kroz grad, u kojoj sudjelovahu predstavnici crkvene i svjetovne vlasti u svečanim odorama, bratimi svojim barjacima s kićenom nebicom te čitanjem panegirika u stihovima.⁶²

Crkvena glazba i pjevanje bijahu u toku XVIII stoljeća razvijeni, a pored latinskih obreda pjevahu se starinske hrvatske pjesme, jer se već i ranije sredinom XVII stoljeća vjeronauk podučavao na materinskom jeziku⁶³ i zatim se čitalo evanđelje i životi svetaca, pa su se molile različite molitve.

O orguljašima stolne crkve u toku XVI i XVII stoljeća već je pisano, osobito o skladatelju Tomi Cecchiniju.⁶⁴ Njima dodajemo i ostale, dosad nepoznate.⁶⁵

Spomenut ću neke iz slijedećeg XVIII stoljeća, da bi se tako, iako ne sasvim, upotpunio slijed crkvene glazbe u Hvaru. Svih njih je crkvinarstvo redovito plaćalo, a bijahu gotovo redovito svećenici i redovnici, među kojima su Vicko Dujmiceo, Ivan Juraj Lucio (?), fra Bonigran-

cija⁶⁶ i kanonik Politeo-Hvarani, dominikanac Riginaldo Cipiko, Trogiranin, Enrik Steffani, Dubrovčanin, i Juraj Luxio, Višanin, dok se Pavlu Pineliju i Petru Murattiju, bar za sada, ne zna porijeklo. Prema tome se vidi da je među orguljašima bilo, kao i u ranijim stoljećima, nekoliko domaćih ljudi izučenih u glazbi i pjevanju ponajviše u vlastitoj sredini.

Imena svih tih orguljaša i učitelja pjevanja, koji se plaćahu iz crkvenih imanja ostavštine Lucića i ostalih, zabilježena su⁶⁷ u troškovicima stolne crkve pri njihovim isplatama. Ovdje ih navodim jer će se možda među njima u daljnjem ispitivanju naše glazbene baštine vjerojatno naći i neki vrsniji glazbenik.

Među orguljašima je i već spomenuti skladatelj, književnik i polihistor Julije Bajamonti, koji je često nedjeljom orguljao u stolnoj crkvi, iako ne bijaše kao već nabrojani, njen službeni i plaćeni orguljaš.

Bajamonti je kao općinski liječnik službovao u Hvaru od 1786. do 1790. godine, a liječio je i bolesne vojnike.⁶⁸ Bijaše mu kao naobraženom i svestrano upućenom, slobodoumnom i naprednom književniku dosadno u onoj malograđanskoj učmaloj sredini.⁶⁹ Stoga je odatle pisao svom kumu Canalu nakon dvogodišnjeg boravka u Hvaru: »Ostanem li ovdje zaboravit ću razgovarati, izgubit ću zdrav razum«,⁷⁰ a bijaše mu to teže što ga optuživahu da zanemaruje liječništvo i da se bavi glazbom, sviranjem u cimbalo, pa i glumom. U Hvaru je uglazbio tijekom nekoliko svibanjskih dana 1787. misu za svečane zadušnice Ruđera Boškovića, koje se imahu održati u Dubrovniku,⁷¹ a vjerojatno i druge skladbe. Iz Mletaka je naručivao muzikalije. Sudjelovao je i u javnim priredbama i sastavio pozdravni govor 1785. godine biskupu Ivanu Domeniku Stratiku,⁷² prigodom njegova dolaska na hvarsku biskupsku stolicu, i mjesto laskavog dodvoravanja napredni Bajamonti mu je u tom govoru preporučio spašavanje privrednog opadanja na otoku, gradnju cesta, unapređenje ribarstva i ratarstva. Zbog te neobičajnosti u onom općem dodvoravanju prelatima jedan ga je natražni pop i ismijao. Iako ni u Hvaru ne bijaše osamljen, jer se i odatle dopisivao sa svojim naobraženim prijateljima iz Dubrovnika i Italije, on je ostavio Hvar nakon, kako kaže, »gotovo petogodišnjih okova« i vratio se u zavičajni Split. Ali ni tu nije uspio zadovoljiti potpuno svoje bavljenje glazbom i zanimanje za kazalište, pa je svom prijatelju Botariju pisao u Trogir da se glazba u Splitu ne može ni prodati ni darovati, niti je moguće govoriti o kazalištu, jer mletački general nalaže javne molitve i skoro će pro-

glasiti javni crkveni oprost. Tek su virtuozi iz Zadra kanili prirediti akademiju u nekoj privatnoj kući ako im vlast dopusti.⁷³

Iz dopisivanja Julija Bajamontija se doznaje da su dubrovačke družine u zadnjem desetljeću XVIII stoljeća gostovale u splitskom kazalištu, a 1795. družina Gaietana Garignanija, te 1798. godine neka grupa glumaca koji stizahu iz Krfa.⁷⁴

Reklo bi se, dakle, da kazališni život u Splitu nije bio potpuno zamro iako bijaše pao vjerojatno uslijed teških političkih događaja koji se naslućivahu, a o kojima Julije piše 1797. godine svojoj prijateljici Deši Gučetici u Dubrovnik: »Mi smo u tmni političkih događaja koji nisu daleko od nas«. ⁷⁵ Ne bijahu, dakle, to ona vremena iz početka XVIII stoljeća kada je navodno pobožni pjesnik Jerolim Kavanjin rekao da u Splitu

*Placa i teatar već se scine
nego božji sveti trimi,
veće spardnje neg istine
bezobrazni glumci i mimi . . .*⁷⁶

a u tim »sprdnjama«, kako on reče, možemo gledati prisutnost zakašnjele commedie dell'arte s njenim lakrdijama, dosjetkama i izazovnim šalama, koja je u veseloj splitskoj sredini morala doživljavati veće uspjehe i djelovati jače i neposrednije od strogih propovijedi propovjednika, pa nije čudo da se pjesnik Kavanjin, brat trogirskog biskupa, na to žalio.

I nakon Kavanjinova vremena ljeti 1757. gostovahu u Splitu glumačke družine iz Mletaka. O njima obavještava svog brata u London engleski arhitekt Robert Adam, koji je tada boravio u Splitu i proučavao Dioklecijanovu palaču: »Imamo glumačku družinu iz Mletaka, tako da smo svake večeri na predstavi. Oni su putujuća grupa, pa iako nisu od onih odabranih u njihovoj vještini, ipak je to večerima bila velika zabava. Imam ložu na raspolaganje i koristim je kao da je moja vlastita . . . Zaboravio sam vam reći da su osam dana gradom nosili Blaženu Djevicu u ophodnji, moleći za kišu koja još nije pala, i da su za vrijeme ovog svetog obreda sve predstave i ostale zabave bile obustavljene. Čujemo da će uskoro doći u Split grupa pjevača sa plesačima, pa ćemo tako imati nešto poput opere . . .«⁷⁷

Prema tome doznajemo prvi put sredinom XVIII stoljeća da mletačke glumačke grupe koje dolazahu u Dalmaciju ne bijahu, bar po sudu

ovog učenog Engleza vrsne, a i da se u kazalištu predstavljalo ne samo o pokladama već i u vrućim ljetnim mjesecima.

U nizu orguljaša na Hvaru se 1803. i 1804. sreća i Filip Stainbach, koji je kasnije bio i u Senju, kapelnik i orguljaš za vrijeme biskupovanja Mirka Ožegovića koji je vodio »glazbeno društvo«. ⁷⁸ U Hvaru se kao »maestro di capella« spominje Foitini. ⁷⁹

O popravcima orgulja stolne crkve već sam ranije iznio nekoliko arhivskih podataka, ⁸⁰ koje ću ovdje nadopuniti novima.

Krajem svibnja 1703. godine orguljaš Karlo di Beni boravio je u Hvaru i popravio orgulje stolne crkve, uskladivši ih u potpunom redu. Za taj rad skrbnik te crkve Ivan Stalio isplatio mu je trideset srebrnih mletačkih dukata. U svojoj priznanici di Beni je izjavio da je registar korna muze podložan kvaru pa da bi se ipak mogao i dalje kvariti. Orguljar je pri tom popravku popravio i kućište orgulja. ¹⁸

Neke popravke na orguljama izvršio je 1742. godine već spomenuti orguljaš svećenik Petar Muratti. ⁸²

U srpnju 1771. odobrio je dužd Pavao Raineri zaključak hvarskog Velikog vijeća, donesen u lipnju 1770, da potroši dvije stotine cekina za popravak orgulja. ⁸³

Ovdje treba spomenuti da je čuveni orguljar Petar Nakić popravljao stare orgulje u crkvi sv. Stjepana u Starom Gradu na Hvaru. Njemu je u Mlecima isplaćeno 21. svibnja 1729. trideset cekina, računatih po pedeset pet lira, što iznosi tisuću šesto i pedeset lira, kao što se to vidi iz njegove priznanice. Iz druge se pak priznanice doznaje da mu je 26. rujna te iste godine upućeno tisuću četiri stotine i sedamdeset lira, također u Mletke, gdje je poslano mu orgulje ugađao (accordare), ⁸⁴ nakon što je dobio mučni i poznati proces u mletačkoj Nuncijaturi da može izaći iz franjevačkog reda i postati svjetovni svećenik. ⁸⁵

Ovim se, dakle, popunja životopis, a ujedno i jača njegova veza s domovinom.

Sredinom XVIII stoljeća, u ožujku 1767, rodio se u Hvaru, kao sin ugledne patricijske obitelji, orguljaš i skladatelj Josip Raffaelli. Njegov je otac Marko Antun Raffaelli bio veliki ljubitelj glazbe i vješt u sviranju violine, pa je u svojoj obitelji i hvarskoj kulturnoj sredini tog stoljeća Josip dobio prve poticaje u glazbenom odgoju. Videći njegovu nadarenost, skladatelj Julije Bajamonti, prijatelj njegova oca, ⁸⁶ i biskup Stratico, savjetovali su mladom Raffaelliju da ode na učenje glazbe u Padovu i Mletke. Tim je započeo svoj glazbeni razvitak, a zatim kada

je postao kapelnik u Splitu, te kanonik u zavičajnom Hvaru, i svoje umjetničko stvaranje.⁸⁷

Da bi se doznalo kada je svoja djela počeo skladati u Hvaru, važno je utvrditi kad je nastupio kao orguljaš stolne crkve u svom zavičaju, što dosad nije bilo učinjeno, pa u tom smislu popunjavam tu prazninu novim arhivskim nalazima.

U dopisu Pokrajinske vlade u Zadru od 15. veljače 1806. godine Josip Raffaelli se već spominje kao orguljaš i učitelj pjevanja i sviranja u stolnoj crkvi.⁸⁸ Na toj dužnosti on se spominje i u svom dopisu kraljevskom poddelegatu, 7. prosinca 1814. godine, a iz tog se dopisa može shvatiti da je i 1811. i 1813. godine također vršio tu službu.⁸⁹

Prema tome se može zaključiti da je neke od svojih značajnih skladbi, namijenjene Splitu, uskladio u Hvaru, po čemu se vidi da je doista bio i cijenjen izvan rodnog mu grada i nakon što je napustio službu splitskog kapelnika, i da ga je zavičajna hvarska sredina potakla na dugogodišnje umjetničko stvaranje. Ono se začelo u XVIII, ali već pripada XIX stoljeću, koje izlazi iz kruga ovog pisanja.

Već su se u XVII stoljeću Hvarani zanimali za crkvenu glazbu u Mlecima, pa je Ivan Frano Lupis pisao u veljači 1676. iz Mletaka Hektoru Hektoroviću o smrti učitelja glazbe u crkvi sv. Marka Cavalija i o natjecanju drugih na njegovo mjesto. Krajem XVIII stoljeća nepoznati je dalmatinski pjesnik tugujući za padom Mletačke Republike žalio i za njenim glazbenim zabavama:

*Već ne zvone tanani violini
Niti bubaju lipi tanburini⁹⁰*

U XVII stoljeću pjevanje i glazba u hvarskoj stolnoj crkvi dostiže istančani stupanj osobito dok je kapelnik i orguljaš bio poznati skladatelj Cecchini, orguljaš Jerković i ostali.⁹¹

Crkva je, naravno, za zbor svojih klerika i pjevača posjedovala kajde i knjige za kor. Godine 1571. bio je kupljen antifonarij, a 1658. spominju se starinsko evanđelje i poslanice na hrvatskom jeziku.⁹² U njenom su popisu 1708. godine gradualni, antifonarij, muke, glazbene knjige i direktorij kora, misali, knjige s himnama i druge,⁹³ prijepisi Chiozzottovih motteta i ostalih.⁹⁴

Godine 1724. bila su nabavljena četiri psaltira u Mlecima za kor stolne crkve,⁹⁵ pored onih starih koji su bili kupljeni u tom gradu 1623. godine skupa s brevijarima.⁹⁶ Neke se knjige za pjevanje i glazbu saču-

vaše u franjevačkom samostanu, među kojima se ističu antifonari s inicijalima iz XV stoljeća.

Zvukovi zvona sa svih crkava odjekivahu po čitavom gradu i okolnim uvalama i brežuljcima. Javljahu se danomice od ranog jutra do mraka. Okupljahu vjernike, najavljivahu crkvene obrede i svetkovine, državne svečanosti i pobjede, dočeke ličnosti i pogrebe.

Po svom prikucavanju i brecanju već su početkom XVI stoljeća i kasnije imali hrvatske nazive *prikuc*⁹⁷ i *brekuc*. Naziv malog zvona brevalo i brekuc talijanizirao se u breruzzo.⁹⁸ Hvar je dobavljao zvona gotovo uvijek od mletačkih ljevača.⁹⁹ U prvoj polovini XVI stoljeća spominju se ljevači Antun Calafato i Jakov,¹⁰⁰ u drugoj polovini XVII stoljeća Iseppo Franco,¹⁰¹ a početkom XVIII stoljeća Martin i Antun Picinin,¹⁰² od kojih je Antun poznat i po zvonu koje je salio za crkvu u Medviđama kraj Zadra.¹⁰³ Zvona se i tada svečano posvećivahu, npr. veliko zvono stolne crkve u rujnu 1714.¹⁰⁴ Na žalost, ta su zvona zaplijenjena za vrijeme prvog svjetskog rata i prelivena a zatim zamijenjena novima. Ostalo je zvono na tornju gradskog sata iz 1564. godine.

Pojedina glazbala zabilježena kod privatnika također upućuju na njegovanje glazbe. Julije Bajamonti, kojemu s Brača stizahu mladići da ih u Splitu podučava u glazbi,¹⁰⁵ zastalno ih je učio i u Hvaru dok je tamo boravio. Možda je među njima bio i kasniji skladatelj Raffaelli, jer je njegov otac, kako rekosmo, bio prijatelj Julijev, a i sam volio glazbu.

Kitare koje se spominju u dalmatinskim gradskim i seoskim kućama u XVII stoljeću,¹⁰⁶ posjedovahu tada i nasljednici Petra Hektorovića u Tordalju; oni nabaviše 1644. godine i španjolsku kitaru.¹⁰⁷ U tom stoljeću se nailazi i na veliki cimbali i kitarin u svojim kutijama.¹⁰⁸

U Hvaru za trajanja XVIII stoljeća spominje se nekoliko glazbala, i to 1759. godine u popisu stvari biskupa Cesara Bonajutija. To su kitarata, spinetta, violoncello, četiri violina, bubnjić (timbal), četiri flaute, viola, violetta i orguljice, dakle, glazbala na kojima bi se mogli prirediti koncerti.¹⁰⁹ Na kitarin se sviralo u Hvaru već u prvoj polovini XVII i početkom XVIII stoljeća,¹¹⁰ a spomenuta Bonajutijeva glazbala pokupovaše većinom privatnici nakon njegove smrti, među kojima je Marko Antun Raffaelli, otac skladatelja Josipa.

U crkvama, samostanima i u obiteljima na Hvaru nalazi se još neproučene glazbene građe iz druge polovine XVIII stoljeća, koja svjedoči o njenom izvođenju i njegovanju ne samo u gradu Hvaru već i u Sta-

rom Gradu,¹⁴¹ pa zanimanje za javne zabave, i kazališne priredbe¹⁴² koje će se unatoč teškim privrednim prilikama zatim nastaviti i u slijedećem, XIX stoljeću.

Ali kad je riječ o glazbi i pjevanju, treba spomenuti i odgoj ptica pjevica s kojima se mnogi zabavljahu. U jednom popisu pokretnina početkom XVII stoljeća spominju se četiri nove drvene krletke i tri veće od željeznih žica, u obliku paviljona, u jednoj pjevaše faganel.¹⁴³ A mjesto pjevom ptica plemkinja Arija Grifico zabavljala se u osami i sjeti svoje bogate kuće krajem XVI stoljeća večernjim pjevom popca, kojeg je gojila u kavezu i koji je spomenut u popisu njenih pokretnina, među zlatnim prstenjem, zlatnim emajliranim kolajnama, starinskim slikama, srebrnim posuđem, starim knjigama i spisima.¹⁴⁴ I taj njezin popis s popcem među srebrnim i zlatnim dragocjenostima lijep je ali ne i jedini primjer istančanosti Lucićevog i Hektorovićeovog Hvara, koja se primjećuje u mnogoj pojedinosti i u ranijim i slijedećim stoljećima, iako pjev popaca nije mogao izostati u dubrovačkom pjesništvu. Mavro Vetrano-vić je popcu spjevao posebnu pjesmu

»Sturče, slatki razgovore

-----
*Ti se ovdje u dubravi
u pjesance u medene
i proglasi i objavi
i sadruži trudna mene¹⁴⁵*

A iz Gundulićevih stihova u »Dubravci« doznaje se da su i u slijedećem XVII stoljeću voljeli slušati njegov pjev. Ne samo »u zelenci posred gore« već i zatvorenog u krletki kao i u Hvaru:

*Šturka u ovoj kajpi od žice,
ki po svu noć šturi i poje
donio sam ja za moje
male, ko ja, pastirice¹⁴⁶*

I tako se i tim hvarskim arhivskim podatkom, kao i ostalima može provjeriti životnost i povezanost sa životom naših starih književnika, a osobito pisaca komedija od XVI do XVIII stoljeća.

Zanimanje za kazalište u Hvaru početkom XVIII stoljeća posvjedočio je u svom spomenutom spjevu Karamaneo. On je istakao smijeh

gledalaca koji su prisustvovali predstavama commedie dell'arte i »slušali njezine dosjetke i izreke začinjene duhovitim šalama da su više puta, natjerani punim osjećajem užitka, od smijeha napinjali trbuh i od obilna grohotna smijanja iskrivljavali usta.«¹¹⁷

To uživanje u komedijama urodit će u Hvaru i predstavama domaćih kazališnih družina koje prikazivahu Goldonija, pravog nasljednika commedie dell'arte. Poznata njegova komedija »Un curioso accidente« prikazana je 10—11. svibnja 1857. godine.¹¹⁸ Iako je u Korčuli Goldoni prikazan skoro pola stoljeća ranije,¹¹⁹ ipak hvarska predstava predstavlja, iako kroz tanku nit, slijed kazališnog umijeća u ovom gradu prve hrvatske svjetovne drame, Lucićeve »Robinje«.

Taj slijed se morao ipak i prekidati. Bezimeni povjerenik austrijske vlade, kada je 1775—1776. godine obišao Dalmaciju, nije našao u njoj kazališta osim u Splitu i u Zadru. Trogirsko ni hvarsko ne spominje, pa vjerojatno ta nisu ni radila osim u nekoj prigodi. Hvarski knez Iseppo Bembo zatvorio je 1796. godine Hvarsko kazalište da u njemu smjesti vojnike.¹²⁰ Ta činjenica očituje zanimanje Mlečića za kulturne prilike u Dalmaciji. Dok su se u Mlecima i ostaloj Evropi tada kazališta popravljala i gradila, ono je u Hvaru pretvoreno u vojarnu soldateske i to one koja je u to doba, u osvitlu pada Mletačke Republike i u Hvaru bila postala sasvim uzaludna.

BILJEŠKE

¹ Statuta communitatis Lesinae, Venetiis 1643, str. 81.

² 1578... che essendo sta assignato al clarissimo Retor di lesina ducati 80 al mese de danari della camera compresi in cio ducati cinque che ogn'anno si facino dar per pastazi e pasti ò colation soliti darsi quando al tempo di carneval fa ballar in palazzo...

Sv. I. Arhiv crkovinarstva u Hvaru.
(Od sada ACH.)

³ G. Novak, Orgulje, orguljaši i učitelji pjevanja u Hvaru, Sveta Cecilija XVIII sv. 6, str. 179.

O tome se vidi iz Meleghettijeve izjave 9. travnja 1581. godine da i dalje želi biti orguljaš... obligandomi ancora di sonare in palazzo alle feste di carnevale senza altro pagamento perciò che è solito di questa magnifica città di trovare uno per tale effetto et donargli dieci ducati per ogni carnevale...

Knez sa sucima i članovima Vijeća odobri da se orguljašu Meleghettijudade iz općinske blagajne pedeset dukata.

Svezak o glazbi, spis br. 3, Kaptolski arhiv u Hvaru.

⁴ Ultimo octobris 1578... Ma perche in tuto ch'io stetti a Lesena il detto Domenico in mediate tolse amicitia con il vescovo et suoi curiali, con il quale cominciò a cantar cosi in chiesa come in palazzo et diversi altri luoghi praticando tutta via con gentil huomini et persone di qualita senza curarsè quasi della robba...

... detto prete si dava in Lesena bon tempo con conti et putane...

Svezak sudbenih spisa A. J. S. I/10, Historijski arhiv u Splitu.

⁵ 12. genaro 1578... et il medesimo si comprehende dalli tamburi con quali andavano sonando tamisi da specie se quali andavano sonando come fussera tamburi...

Sv. I. ACH

⁶ 26. marzo 1628. Svećenik A. Bonino prigovara svećeniku Andriji Bertučeviću: ... volliato tenir il ballo publico in casa vostra... Bertučević mu odgovara: ... et levar l'ombra dalli huomeni del mondo, che fosse vero circa li balli publici che voi asserite per modo di detractione, perche la vita ch'io tengo come sacerdote è nota a questo città, se bõ accomodata la casa mia alli miei parenti per dui sol giorni con occasione di nozze il carneval passato non è difetto ne mancanza alcuna stando cosi la verita...

Sv. III. Processi e carte attinenti all'esazione de crediti dell'Opera per conto di commoranze ete, ACH.

⁷ C. Fisković, Korčulanski običaji, svečanosti i zabave XVII stoljeća, Moćnosti XXIV br. 2—3. Split 1977, str. 275.

⁸ Ibid., str. 263 i Dani Hvarskog kazališta XVII stoljeće, Split 1977, str. 198.

⁹ V. Foretić, Prilozi o moreški u dalmatinskim gradovima. Zbornik za narodni život i običaje, JAZU, Zagreb 1964, str. 155.

¹⁰ N. Nalješković, M. Benetović, J. Palmotić, Djela, Pet stoljeća hrvatske književnosti 9, Zagreb 1963, str. 318.

^{10a} I. Ivančan, Narodni plesovi Dalmacije 1, Zagreb 1973, str. 298.

¹¹ N°71 Abitanti di Lesina!

— — — L'epoca nostra è il giorno 12 Febrajo in cui grandi destini segnati furono coll'apparire di quel Francesco cui la Providenza à commeso di ricondurre ne suoi camelli il diritto, e la morale, e che à cosi eminentemente adempiuto alla sua missione...

Entro la sera il teatro verrà illuminato, e vi sarà una rappresentazione teatrale non disadatta alla circostanza. Nel teatro medesimo vi sarà il cosi detto giuoco della Moresca ed un ballo mascherato...

Dalla Podesteria Comunale di Lesina
li 12 Febrajo 1820
Il Podestà della Comune
Boglich
Sv. C. II. Arhiv Machiedo u Hvaru
(od sada AMH).

¹² All'Inclito Regio Capitanato Circolare di Spalato.

Il sotto scritto riverente Pretore si dà la compiacenza di rassegnare ad essa superiore autorità l'ordine con cui fù festeggiato in questa città il faustissimo giorno natalizio di S. M. l'Augustissimo nostro sovrano.

— — — Alla sera fù aperto il teatro illuminato a giorno con un carne espressamente composto, e dedicato a S. Maestà l'Imperatore recitato dal signor Dr Willelmo Menis medico fisico uno de dilettanti di questo teatro. Poscia i dilettanti di questa città rapresentarono con molta esattezza una composizione drammatica di Metastazio intitolata Attilio Regolo — Appreso il nome di Francesco scritto in lettera molto visibili sul prospetto del palco scenico, eranvi pur scritte in caratteri intellegibili delle stroffe allusive in lode della prevenata maestà sua.

Negli intermezzi della rappresentazione vennero recitate varie produzioni poetiche dedicate all'augustissimo nostro sovrano e espressamente composte.

Finita la rappresentazione comparvero in iscena trè giovinette di condizione civile, vestite a lusso e rapresentarono con molta grazia e leggiadria superiore alla loro tenera età una breve composizione drammatica pur'allusiva alla fausta circostanza.

La rappresentazione teatrale fù chiusa con due cori a musica espressamente composti dal Reverendissimo Signor canonico Don Giuseppe Raffaelli. Successivamente vi fù eseguito con sorprendente abilità e con generale applauso il gioco detto della Moresca composto da 12. ragazzetti della scuola normale di Lesina sei vestiti alla costumanza turca e gl'altri sei vestiti alla costumanza dei Mori.

Terminato questo giuoco nel medesimo teatro illuminato parimenti a giorno vi ebbe luoco un ben disposto ballo mascherato, a cui fù numeroso il concorso di maschere d'ambi i sessi vestite con molta proprietà, ed a cui il brio e la giocondità della gioventù davano il maggior risalto. Il sudetto ballo mascherato continuò fino al successivo giorno, alla vista del quale ciascuno si portò alla propria abitazione, contento di essersi adoperato per il festeggiamento di sì gran giorno — — —

Lesina li 13. febbraio 1821.
Vidovich Pretore

Sv. C. II AMH.

¹³ V. Foretić, o. c. (9), str. 161.

¹⁴ Administracion fatta da me Tomasó Bonfiol camerlengo cassier in doi anni della cassa del Santissimo Sacramento di questa città.

Laus Deo 1692. Liesena

detto (29. febraro)

per contatimi dal signor caporal Tadea Zarich di frusto di torci fati in palazzo nel tempo del Carnevale — — — L 48:12

Laus Deo 1693. Liesena

15 detto (8. febbraio) per contati dal signor caporal per frusto di torzi fatti in palazzo nel tempo di carnevale in grosseti à soldi 4 lire undeci soldi sedeci val al presente — — — L 8:19.

Sv. C, II AMH.

¹⁵ U Trogiru i Hvaru se pripremau drozdovi zamočeni u ocat. Ivan Frano Andreis piše iz Trogira u listopadu 1712. župniku Nikoli Turčiji u Jelsu:

Reverendissimo Signor mio Collendissimo

... In caso questa inverno in tosta abbondanza di tordi, come suol essere in coteste parti, la prego a provederme un bariletto in aceto, che si servirebbe in questo carnevale per l'allegrezza della signora Antonia...

Di vostra signoria reverendissima.

Devotissimo et obligatissimo

Gio. Franc. Andreis

Traù 24. Ottobre 1712.

Privatno dopisivanje, sv. IIa, pismo br. 21. Kaptolski arhiv Hvar.

¹⁶ Jerolima Zena poziva u Split njegov zet da se skupa zabave o pokladama 1782. godine, ali se on zbog nevremena ne usuđuje krenuti iz Visa:

Signor figlio carissimo

Lissa, 25 febbraio 1782

— — — rimasi sorpreso dell invito che Lei unito a mia figlia me facevano di venir secco far il restante del Carnevale; haverei accettata l'offerta, la quale creder voglio derivante da buon animo, quando a tempo mi fosse capitata la sua; mà non volsi avventurar il mio distacco dalla casa nella stagione stravolta di far l'ultimi del carnevale in qualche porto deserto nell'ostanti le resto ora e per allora ubligato senza fine — — —

Di loro

affeziosissimo padre

Girolamo Zen

Na omotu: Al illustrissimo signor mio

D. Zanantonio Zancengo

con piacere

Spalato

Privatno dopisivanje sv. IIa, pismo br. 8. Kaptolski arhiv Hvar.

¹⁷ G. Novak, Antun Matijašević Karamaneo, Anali Historijskog Instituta JAZU u Dubrovniku IV—V, Dubrovnik 1956, str. 455.

¹⁸ Spjev je objavljen na latinskom i u hrvatskom prijevodu (V. Gortan) u radnji G. Novak, Petar Semitecolo, posrednik u izmirivanju plemića i pučana i graditelj arsenala, Belvedera i teatra u Hvaru (1611—1613). Zbornik Historijskog instituta JAZU sv. 4, Zagreb 1961. str. 58.

¹⁹ C. Fisković, Stara splitska kazališta. Baština starih hrvatskih pisaca II. Split, 1971. str. 184.

²⁰ M. Foretić, Radovi (rukopisi, djela) Petra Kanavelića. Zbornik otoka Korčule 3, Radovi o Petru Kanaveliću, Korčula 1973, str. 244.

²¹ Illustrissimo signor mio Collendissimo... Nella nostra patria core non poche controversie causamente come li acenai e finitonsi ordinariamente tra cotace di botoni d'oro. Il Canavelli è partito per Venezia chi per verita quando fose ancor lui in paese non perderia tempo come è suo solito...

Devotissimo et obligatissimo

Ma. Marinovich

Curzola li 27 Maggio 1693.

Sv. Ila, Kaptolski arhiv Hvar.

²² G. Novak, Hvar kroz stoljeća, Zagreb 1972, str. 181.

²³ G. Novak, O. C. (18), str. 63.

²⁴ Trošni stupići su bili skinuti u prvoj polovini XIX stoljeća a mjesto njih postavljen ožbukani zidić pregrade. Budući da od ranijih stupića nije bilo traga, Konzervatorski zavod za Dalmaciju je predložio da se terasa ogradi neobaroknim stupićima koju je dao skinuti s krova Kneževa dvora u Dubrovniku, i Općinska uprava u tom gradu poklonila je zatim Hvaru.

C. Fisković, Zaštita i popravak spomenika u Dalmaciji 1952. godine, Zbornik zaštite spomenika kulture IV—V. Beograd 1955, str. 408, 416 sl. 16, G. Novak, O. C. (22), str. 169.

²⁵ Ne bijaše tada popločana ni dubrovačka Placa, kasnije nazvana Stradun, a Trogir se popločavao sredinom XVIII stoljeća. C. Fisković, Ignacije Macanović i njegov krug. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 9, Split 1955, str. 253. Naziv trga pred vijećnicom u Korčuli Salizzo 1677. očituje da je bio popločan prije nekih drugih prostora u gradu. C. Fisković, Urbanističko usavršavanje Korčule Kanavelićeva vremena, Zbornik otoka Korčule 3. Korčula 1973, str. 63.

²⁶ G. Boerio, Dizionario del dialetto veneziano, Venezia 1856, str. 211.

²⁷ N. Bezić-Božanić, Kulturno-povijesna sredina Makarske u XVIII st., Slobodna Dalmacija, Split 17. IX 1977; D. Marović, Natjecanje na velebitskom Alanu 1832. godine. Povijest sporta VII. br. 13, Zagreb ožujak 1973, str. 1180.

²⁸ Na istočnom dijelu primorskog sela Kučišta, u prikladnoj uvali Zamošće. Da se uoči kako je obilje znak Kukanje, dovoljno je ispričati o brodovlasniku Šimi Kosoviću koji je živio u svojoj kući u tom predjelu okružen vinogradima, mlinicom i mostićem pri obali. Kada mu je dvadesetih godina ovog stoljeća ribar iz susjedne Lumbarde donio na prodaju kilogram trlja, on je odbio da ih kupi: »U Kukanju se ne donosi samo kilo, drugi put dođi s deset kilograma, pa ću ih kupiti!« Bio je dakle, pravcati Kukanjer, kako stanovnici Kučišta zвахu one koji su boravili u tom predjelu. (Vidi opis Kukanje od Đure Ferića, članak Ž. Puratića u Latina et graeca, V, Zagreb 1975, str. 49.)

Mletački satiričar D. Varotari spominje također predjel bogatstva i sreće Kukanju i pri bogatom izboru riba. Il vespaio stuzzicato, Venezia 1671, str. 62, 59.

U Blatu na Korčuli postoji obitelj s nadimkom Kukanja, Orebički pomorski kapetan Jozo Šunj spominje također u XIX stoljeću riječ Cucagna kao oznaku blagodat. Pisma J. Šunja. Arhiv Vekarić-Šunj u Orebićima. U mletačkom narječju Cucagna, dakle, znači luoco di felicità. G. Boerio l. c. (26).

Već u XVI stoljeću to je daleka, plodna i zdrava zemlja vječne mladosti i nerada. G. Cocchiara, Il paese di Cuccagna. Torino 1956.

^{28a} V. Solitro, Documenti sull'Istria e la Dalmazia, vol. I, fasc II, Mleci 1844, str. 145—146. »Combattimento a pugni delli bastasi« je očito šakanje poput onog u Mlecima i na Hvaru.

²⁹ P. Molmenti, La storia di Venezia nella vita privata I. Bergamo 1922, str. 176, 177; III, Bergamo 1926, str. 246.

³⁰ D. Varotari, o. c. (28), str. 62:

»— — e le tempeste

De i pugni al Ponte — — —«

³¹ P. Molmenti, o. c. (29) III Bergamo 1926, str. 251.

³² Ibid., str. 248.

³³ C. Fisković, Korčulanski običaji, svečanosti i zabave XVII stoljeća, Mo-
gućnosti XXIV, br. 2—3, Split 1977, str. 271.

³⁴ G. Renier Michiel, Origine delle feste veneziane II, Milano 1829, str. 57.

³⁵ P. Butorac, Dva nepoznata rukopisa Marka Martinovića, Anali Histo-
rijskog instituta JAZU u Dubrovniku I, Dubrovnik 1952, str. 383.

³⁶ C. Fisković, Hvarska katedrala, Split 1976, str. 49—58.

³⁷ 9. srpnja 1714.

Antonius Caramaneus Francisco Radossio S. P. D.

... Sed potior causa negligentiae meae fuit puerulus, qui spectatoribus impendio magis reliquis illecebris placuit, cuius volupe fuit saltibus. hisque minis et agilitati, dum funambululm ageret, immorari. Ille non modo per exten-
tum funem quam commodissime gradiebatur, ser iucunda quadam saltatione fidiculis numerose sonantibus respondebat et interdum corpuscolo sublime elevato cruscula apposite in aere decussabat. Mox genu altero innixus, alterum pedem ita pendulum laxabat, ut omnes admiraremur tantum dexteritatis illi aetatulae inesse...

Isse V Nonas Iulias

Caramaneo, Manuscritti II, str. 3—4. Arheološki muzej u Splitu.

³⁸ N. Beritić, Iz povijesti kazališne i muzičke umjetnosti u Dubrovniku. Anali Historijskog Instituta JAZU u Dubrovniku II, Dubrovnik 1953, str. 340, 341.

Forze d'Ercole su bile poznata akrobatska predstava u Mlecima u XVIII stoljeću. P. Molmenti o. c. (29) III str. 246, sl. na str. 248. Pelivani se dižu u obliku trokuta sa motkama, jedan iznad drugoga.

³⁹ I. Milčetić, Julije Bajamonti i njegova djela. Rad JAZU, 192, Zagreb 1912. str. 218.

⁴⁰ C. Fisković, Doprinos za povijest zdravstva u gradu Hvaru. Acta histo-
rica medicinae pharmaciae veterinae, anno XIII, br. 2, Ruma 1973, str. 26;
J. Bajamonti, Zapisi o gradu Splitu. Izbor, prijevod i komentar D. Kečkemet,
Split 1975; V. Bazala, Julije Bajamonti, Forum XVI, br. 1—2, Zagreb 1977,
str. 285.

⁴¹ C. Fisković, Pokladne svečanosti i kazališne igre XVI stoljeća u Korčuli. Mo-
gućnosti XXII, br. 5, Split 1975, str. 560; H. Morović, Životni roman jednog
viškog plemića, Mogućnosti, br. 5, Split 1972, str. 549.

⁴² 7 Luglio per contadi al sacrestan per la mortella per fare li festoni
nella chiesa per la venuta del Eccellentissimo Signor General et si spetta
L — — — s. 4.

Sv. A. ACH.

⁴³ G. Machiedo, Memoria rigvardante la insigne reliquia di San Prospero
M... Split 1872, str. 55.

⁴⁴ Nell'occasione delle Feste fatte il giorno di Giovedì Grasso
dalla Compagnia de'Dazieri

Per la nascita del Primogenito dell'Illustrissimo et Eccellentissimo Signor
Giuseppe Condulmer Conte, e Providitor di
Lesina.

*Al Torrion della Fortezza
Stava apiso il picciol Momo,
Non più grande di mezzo uomo
Ammirando l'allegrezza*

*Entro Fara che si fea:
Indi venne alla Piazza,
Et hoc modo discorrea
Con sogetti di gran razza.*

*Permettete, che v'el dica
O'Dazieri gran Volponi
Non v e'cosa, che disdica
più di vostre astute azioni.*

*Di Giuseppe Condalmero
Al già nato figlio Piero
El far segni d'allegrezza
A me sembra gran schiocchezza.*

*Non stimate di consiglio
Mai propizio aver il figlio,
Mentre al Padre sottomano
Voi bramate qualche inganno.*

*Ma da voi mi sento dire:
O'discaro, ò grato sia
Questo nostro fin giogire
Niente importa dita mia ...*

*Rimborsarsi già sapremo
Del salumme all'estrazione,
Perche poi caro Minchione
Mille in nulla vogliremo.*

*Tu non sai, che all'andato
Conte fummo noi amici;
Perche nieghi contradirci
L'abbiam anco regallato.*

Dei zecchini più di cento
L'abbiam dato senza stento;
Non curando che ci costi
Parche sia egli de nostri.

Avem anco a lui donato
Gran vitelli; e Salvatico
Da noi altri fù mandato
Del Paese al mal prattico.

Di buon core sempre accolse
tutto quello Li mandammo;
Farci contra poi volse,
Per noi altri il querellammo.

Mai corse in questo impegno
Nome nostro prelibato,
Pensiam bene coll'ingegno
di condurlo al fin bramato.

Con dar qualche confidenza
A due Pretti vani e lesti
arrivò nostra sapienza
di far tanto, che di questi.

Li Fratelli della Plebe
Due Tribuni i più coglioni
assuefatti a fender glebe
fomentin nostre pascioni.

Grande Giove! e stimate
che li vostri fuochi e feste
a Giuseppe siàno grate
Ei ben sà, che voi faceste

Tanti doni, e grande onore
Al già fù Proveditore
Poi maligni ili querellaste,
E il suo nome laceraste.

Colle brutte non poteste
Farlo vostro mal affetti
Colle belle or voi voleste
Appo lui rendersi accetti.

Perche noto a tutti sia,
Che quantunque l'onorate
Li secondi non pensate
La gran vostra cupidigia,

*Vi so dir, di certa scienza
Mal contenti inciurmatori
Che dei vostri rei lavori*

Al presente ne hà contezza.

*Da certuni fù informato
Pria, che quivi sia arrivato,
Delle vostre opre sporche
O'ben vegni delle Forche.*

*Ve lo giuro da dovero,
Che al Terrestre globo intero
Scoprir voglio vostri tanti
Degni fatti, ò gran furfanti.*

*Foedum vestrae societatis,
E il maligno operare,
Anco a Pluto vuò svellare,
Et pronunc sint ista satis.*
*De Poeti il
Veridico*

AMH.

⁴⁴a) O šibenskim satirama je pisao Božo Dulibić u »Šibenskom zborniku«. Poznate su satire M. Vetranovića, a neke dubrovačke spominje V. Vinaver, Dubrovačka nova ekonomska politika početkom XVII veka. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku IV—V. Dubrovnik 1956, str. 447. J. Bersa spominje one iz XIX stoljeća u knjizi »Dubrovačke slike i prilike«, Zagreb 1941. O orebićkim C. Fisković, Čitaonice i kulturna društva na Pelješcu u XIX i početkom XX stoljeća. Građa i prilozi za povijest Dalmacije sv. 9. Split 1977, str. 8—10. O korčulanskim: C. Fisković, Kazališne i glazbene priredbe u Korčuli u XIX stoljeću. Mogućnosti XXII br. 1. Split 1975, str. 12.

⁴⁵ D. Božić-Bužančić, o. c. (44), str. 248.

⁴⁶ In Lode del Conte Morosini,
Dacchè nacqui, Signor, al di presente
un Gentiluom si degno,
che solo ha per impegno
svelare il suo bel core
e far, che con amore
ciascuno lo prezza e adora
giammaj no'l vidi ancora

Adunque posso dir lieto, e giocondo
Rinaque un Gentiluom novello al mondo

Per questo Madrigale
fatto all'impronto fù invitato dal Conte istesso per tutto il tempo del suo
trattenimento.

Sv. C. Varia. Zbirka Le poesie AMH

⁴⁶ a G. Bujas, Kačićevi imitatori u Makarskom primorju do polovice 19 stoljeća. Građa za povijest književnosti Hrvatske 30, Zagreb 1971, str. 233.

⁴⁷ C. Fisković, Stara hortikultura Visa. Hortikultura X br. 2, Split 1964, str. 25.

⁴⁸ C. Fisković, Iz renesansnog Omiša. Izdanje Historijskog arhiva u Splitu, sv. 6, Split 1967, str. 9, 22.

⁴⁹ Na bakrorezu F. Bartolozzija prikazani su na jednostavnoj pozornici od dasaka podignutoj na Narodnom trgu u Splitu sredinom XVIII stoljeća. Ciarratano nuđi mirodije i neke lijekove izložene na stolu okupljenim seljacima i ostalim gledaocima pred kojima će Pulcinella izvesti zatim svoje šale i vragolije. V. sliku R. Adam, Ruins of the palace of the emperor Diocletian, tabla XVII. London 1764; F. Bulić-Lj. Karaman, Palača cara Dioklecijana u Splitu, sl. 14, Zagreb 1937; Usporedi, Enciclopedia dello spettacolo III, str. 730, Rim 1959.

⁵⁰ M. Oreb, Moj mali samostan, Split 1971, str. 111.

⁵¹ N. Duboković, Jedna kazališna priredba u Hvaru 1831. godine, Bilten Historijskog arhiva komune hvarske 5—6, Hvar 1963, str. 105.

⁵² 1752 detto (9 giugno) A maestro Zuanne Papizza per intaglio, fattura, e doratura del baldachino L. 2

Sv. X. ACH.

⁵³ 16 maggio 1756.

per una barca abbruciata la viglia la sera, comprata da maestro Francesco Beraldi L 20.

1768.

Per un levuto vecchio abruziato la sera della vigilia del Santo, comprato dal signor D. Nicolò Calafati — L = 40:

11. V 1770.

Per due barche vecchie comprate dal signor Giacomo Vidali L 25:12.

11. V 1771.

Per una barca vecchia abbruciata la sera della vigilia del Santo L = 14:8. Slično iz 1772, 1773. i 1776. godine i dalje:

Per un levuto vecchio petizze sedeci val L 51:4.

12. V 1778.

Spesi per una barca nel far li focchi la sera

L 38

per far segare la detta barca e straporto vicino alla chiesa L 6:8.

1779. uoči svetkovine sv. Prospera slična bilješka uz dodatak: Per foghi artificiali, rode, rocche di aria e rocche mate L. 120.

Knjiga Bratovštine sv. Prospera (1676—1780). Hvarski spisi sv. 16, Historijski arhiv u Zadru.

⁵⁴ U Starom Gradu se palio stari brod pred crkvom sv. Nikole uoči svečane svetkovine prema pričanju dra Iva Posinkovića i osamdesetogodišnjaka Dinka Politea, obojice Starograđana.

⁵⁵ 1722—1723.

Per contati a Gasparo Goritia per 4 fogli d'oro contorea e carton per il pozzo sopra il palco... nabavka kože za palke koji se rade i prenose, spominje ih se šest.

Al Galeotto per far dipinger il pozzo e le onde del mare servivan per i palchi lire dua L 2=
1727.

Per adornar l'alli al'angelo sul palco L 15.

Knjiga Bratovštine sv. Prospera.

(1676—1780). Historijski arhiv u Zadru.

⁵⁶ Prema ljubaznom saopćenju o. Bernardina Škunce, koji je taj podatak našao u Cedulinovoj vizitaciji u Biskupskom arhivu u Hvaru.

⁵⁷ Adi primo Agosto 1730.

Spesi in smortella, salvia e spini de sparesi per festoni alle due porte della chiesa per la solennità di S.

Protto martire lire tre.

Sv. E. ACH.

1732. per salvia due sacchi L 1:1, per mortella e spini per festoni L. 1

Filza. ACH.

2. Agosto (1758) per spesi in tiri per l'odierna solenità del Santo Protettore lire venti soldi due.

Sv. F. ACH.

1547. adi 28 luio contadi al sacrista soldi dudizi per 4 fasi di smortela per la festa di Santo Stefano val L — s. 12.

Sv. A. ACH.

⁵⁸ 12. VIII 1720

Sv. E. ACH.

⁵⁹ Adi 3 decembre 1635

Riferi il Trombetta, haver citato al grado di standardo...

Sv. IV. ACH.

⁶⁰ 1794 (19 zugno) detto alli trombetti dell Eccellentissimo Provedor d'Armada per l'accopagnamento della messa, processione e il dopo pranzo all'esposizione del Venerabile L. 24.

Sv. X. ACH.

⁶¹ C. Fisković, Računske bilješke Hvarkinje Jelene Fazaneo iz XVII—XVIII st. na čakavskom. Čakavska rič IV, 2, Split 1974. str. 148.

⁶² N. Duboković, Nekoliko hvarskih zabilješki iz XVIII stoljeća. Prilozi povijesti otoka Hvara IV, Hvar 1974, str. 53.

⁶³ Die 21 maij 1650. Interogatus de doctrina christiana, responsit... si instruiscono i popoli in lingua materna.

Spisi pohoda generalnog vikara I. Ivaniševića. Biskupski arhiv Hvar.

⁶⁴ D. Plamenac, Toma Cecchini, kapelnik stolnih crkava u Splitu i Hvaru u prvoj polovici XVII stoljeća. Rad JAZU knj. 262, Umjetničkoga razreda 3, Zagreb 1938; G. Novak, o. c. (22) str. 136—138.

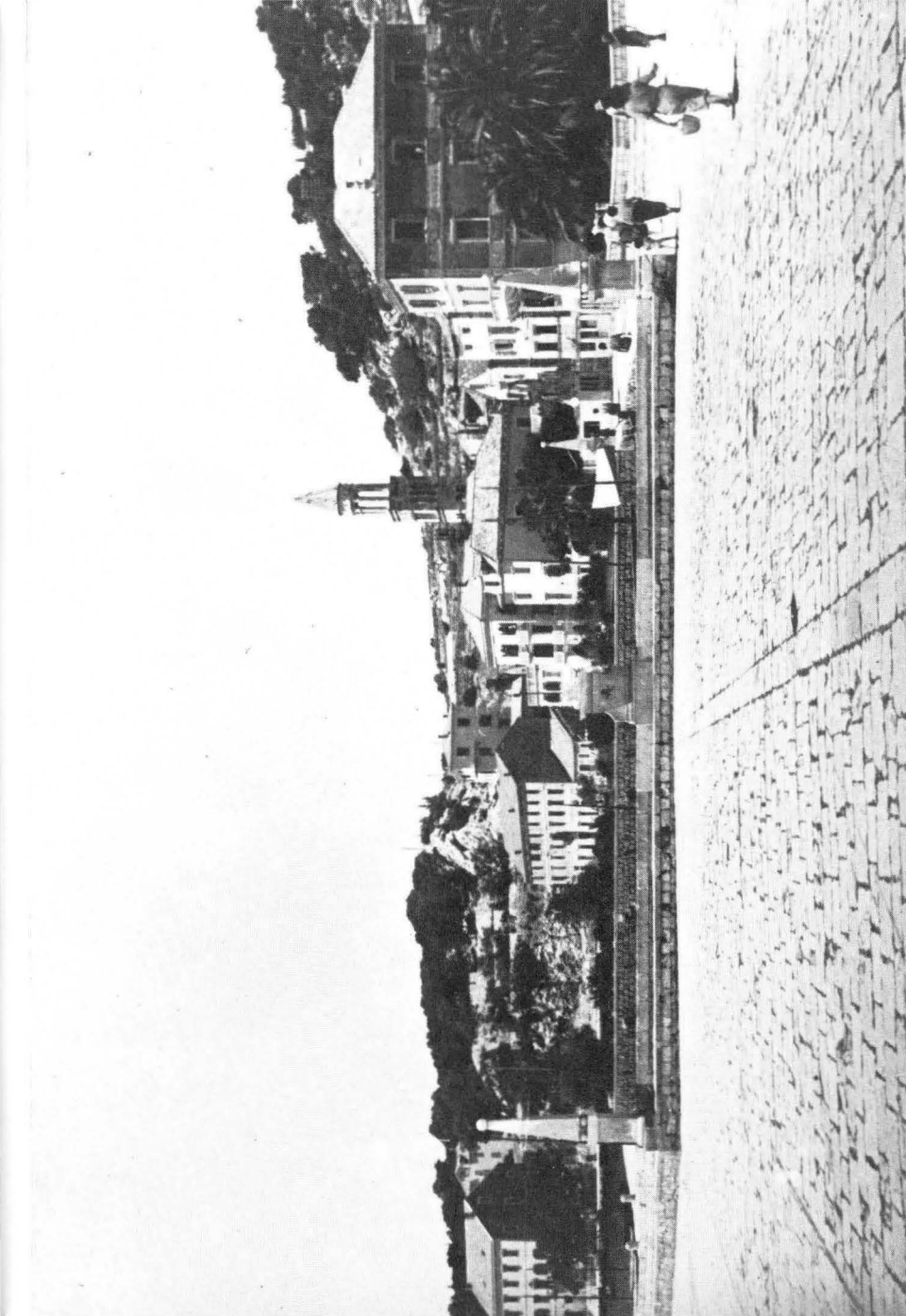
⁶⁵ Francesco Ambrosio

Primo febraro (1545) a messer Fran. Ambrosio organista per depensere i candalotti no5 lire una sol. diese val L 1 s. 10

Sv. A. ACH.

U tom arhivu se nalaze i ostali ovdje navedeni svesci u kojemu su zavedene isplate orguljaša od kojih neke donosim:

Fra Gulielmo de la Pergola: Adi 28 octubrio (1546) contadi a frate Guglielmo de la pergola del ordine de Santo Augustino organista lire cento e vinti quatro per uno anno principio servir ali 28 di octubrio del 1545 et finito el anno ad 27 doctubrio del 1546 val — L 124 s —

Adi 28 octubrio contadi a frate Guglielmo de la pergola del ordine di Santo Augustino organista lire cento cinquanta cinque per uno anno per che cusi li fo permesso per il reverendo vicario principio servir adi 28 octubrio del 1546 et finito del 1547 adi 27 octubrio val L 155 s —

1548 adi 12 zugno. Et die aver per avanti adi 8 del dito contadi a frate Guglielmo dala pergola per salario di meze sete del terzo anno per sonar il organo lire otanta sie soldi sedezi val L 86 s. 16.

Sv. A. ACH.

Matija: 23 decembre 1550 contadi a messer pre Mathio organista per suo salario scudi doi val lire tredece soldi sedece L 13 s 16.

5 febraro (1551) per scudi doi Hvar datj al organista pre Matio — L 13, s 16

Sv. A. ACH.

Marko Antun: 24 zenaro 1559... et li dedi a ms Marcantonio organista

Sv. A. ACH.

Hanibal Rinaldini iz Sinigalije:

Adi 15 april 1564. Messer Anibal Rinaldini organista della catedral chiesa di San Stephano die haver per suo solario d'anno uno principio alli 15 april 1564 et finira alli 14 april 1565 lire sesanta dui val — L 62 s — Ditto, die haver per suo salario d'anno uno principio alli 15 april 1565 et finira alli 14 april 1566 lire sesanta doi val L 62 s —

Sv. A. ACH.

Adi ditto (13 III 1566) et fo alli 12 novembro 1565 et die haver in contadi a messer Anibal Rinaldini de Sinigalia organista per il suo salario l'anno 1565 lire sesanta doi apar in libro D a c val L 62 s —

Sv. A. ACH.

Pavao Girodo: 1571 adi 26 april. La opera di S. Stefano chiesa catedral in questa città die dar... per contadi a messer Paullo Giroldo organista nella chiesa sopra ditta per il credito del suo salario lire undesse val L 11 s —

Sv. A. ACH.

Ivan Dubrovčanin: 1592, 1594... per messer Z. Rag. organista

Sv. III, ACH.

Fra Ćiril: (1646 20 septembre). Al reverendo padre fra Cirillo organista per il suo salario di mesi sei — L. 30.

Sv. B. ACH.

To je vjerojatno fra Ćiril Massarello iz Kandije, iako njega, prema D. Plamencu, o. c. (64), str. 99, nema već od Uskrša 1646. u Hvaru, a zamjenjuje ga Juraj Stasini, koji je umro početkom 1648. i u travnju te godine izabran je za orguljaša Jerolim Negri koji se spominje i 29. svibnja 1652.

Svezak o glazbi. Kaptolski arhiv u Hvaru.

16. prosinca 1676. sastao se stolni kaptol i doveden je kao maestro di cappella Stjepan Resta da uči klerike i ostale pjevanju:... Via poi venuto esso signor maestro di capella insegnar specialmente il canto fermo alli chierici et altri del choro che volessero impararlo, mattina e dopo vespero in chiesa

cos'anco di venire ogni giorno a codiuvar il choro nel canto quando però non sarà impedito della scuolla . . . On međutim to nije potpuno izvršavao.

Svezak o glazbi. Kaptolski arhiv Hvar.

Stjepan Testi (Resti?): 5. I 1679 Stef. Testi (Resti?) organiste e maestro di capella della cathedrale di Liesena

Filza. ACH.

Stjepan Milovčić, Korčulanin uputio je 17. studenog 1685. da mu se odobri produženje službe orguljaša što mu je odobreno.

Svezak o glazbi. Kaptolski arhiv Hvar. Jerolim Sibischini izabran za orguljaša 1686. i 1687.

Svezak o glazbi. Kaptolski arhiv Hvar.

Fra Ivan Frano Giorgi: 1. VIII. 1690. za orguljanje u toku pola godine L. 30, a 1. X 1960. za cijelu godinu L 30

Filza ACH.

Ivan Grisogono: 1692 contato a R. Giovanni Grisogono organista passato per quello andava creditore lire vinti cinque L 25

Sv. C. ACH

1966 10 detto (februar) L. sesanta due condate al R. Gio. Grisogono organista attuale per anno uno servito et a conto dell'altro principiato in region de L. 60 all anno come il sua caution No 9 L 62.

1696 25. XII plaća mu se L 40 per conto degli avanzi

Sv. C. ACH.

1699 octobre plaća se orguljašu Petru Pinelli plaću od 60 L za izvršenu godišnju službu

Sv. 6 ACH.

⁶⁶ Priznanica fra Buonagrazia da Lesina malobraćanina od 22. travnja 1775. da je primio godišnju plaću i to za 1774. g. šezdeset lira per suono della cornamusa.

Svezak o glazbi. Kaptolski arhiv u Hvaru. Vidi i G. Novak, o. c. (22) str. 136—138. Neki se piščevi podaci ne slažu s ovdje iznesenim.

⁶⁷ 1702. 24. V. . . . a organista Dno Vincenzo Dumiceo prima u ime plaće za šest mjeseci L. 30

Sv. D. ACH.

3. novembris 1702. organista Rinaldo Cippico dominikanac prima plaću za šest mjeseci L. 30.

Sv. D. ACH.

29. april 1704. organista Cippico prima plaću.

Sv. D. ACH.

17. VIII 1705. organista stolne crkve Cippico prima plaću.

Sv. D. ACH.

21. guigno 1706. organista fra Riginaldo Cippico prima plaću L 60.

Filza No 24 ACH.

1705 17. VIII. organista Fra Rinaldo Cippico a conto L. 30.

Filza. A. ACH.

1706 1 zugno počela plaća organisti Zorzi Luxio.

Sv. D. ACH.

1708 21 dec plaća orguljaša Gio. Grisogono.

Filza. ACH.

- 1710 29. VII Zorzi Luxio prima plaću L. 60.
Sv. D. ACH.
- 1711 29 ottobre contate a Reverendo signor D. Giorgio Luxio L. disdotto
per colla spesa nell'aggiustare l'organo come in ricevuta No 14 L. —: 18
Sv. D. ACH.
- 1715 aprile Zorzi Luxio organista.
- 1716 4. V. Joh. Georg. Lucio (?) organista isplaćen L 80
Filza, ACH.
- 1718 23. V i 30. XI organista Enrico Steffani.
Filza ACH.
1719. Padre Enrico Steffani organista prima plaću L 60.
Sv. D. ACH.
- 1720 1. novembre organista Paolo Pinelli prima plaću L 60.
Sv. D. ACH.
1720. 4 april i 30 luglio Fra Enrico Steffani organista.
Filza ACH.
- 1721 7 dec izbor Georg. Luxio za orguljaša.
Filza ACH.
- 1722 3. V. D. Zorzi Luxio organista prima L 60.
Sv. E. ACH.
- 1723 Padre Enrico Steffani da Ragusa organista prima plaću
Filza ACH.
- 1723 23 oct. plaća orguljaša D. Giorgio Luxio.
Sv. E. ACH.
- 1724 adi 23 ottobre. Spese lire sessanta per altre tante date al signor D.
Giorgio Luxio organista di questa cattedrale, cioè per toccar la corna musa
guista il consueto, essendo stato intieramente saldato de suoi d'oggi come si
legge nella cautione posta in filza al numero 20 L 60 —
Sv. E. ACH.
- 1724 31 dec. Padre Enrico Steffani da Ragusa isplaćen kao orguljaš.
Sv. E. ACH.
- 1726 12. VIII orguljaš D. Zorzi Luxio isplaćen kao orguljaš L. 80.
Sv. E. ACH.
- 1728 luglio D. Giorgio Luxio.
Sv. E. ACH.
- 1728 25 detto (decembre)
Per contati al signor D. Pietro Muratti organista per il sonar della corna
musa lire vinticinque come in cauzione in filza al no 4 L 25 = e ciò per mesi
cinque.
Filza, ACH
1730. 15. I al signor D. Pietro Muratti organista per il sonar della corna
musa lire vinti, e per fare legno novo per il folo lire due L 22.
Sv. E. ACH.
- (1732) 6 detto (decembre) contati al signor P. Pietro Muratti organista à
conto del suo salario per il sonar della corna musa lire cento venti tre soldi
quindici come in filza al no 29 L 123:15
Sv. E. ACH.

1733. II Pietro Muratti orguljaš prima plaču.
Sv. E. ACH.
1735. 21 novembre contati a Pietro Muratti organista a conto del suo salario per il sonar della corna musa lire settanta.
Sv. E. ACH.
- 1736 1 aprile Pietru Muratti za sviranje kornamuse prima plaču.
Sv. E. ACH.
- (bez nadnevka) Pietru Muratti per sonar corna musa L 90 prima plaču.
Sv. E. ACH
1737. 12. V. a organista Pietro Muratti per il suonar della corna musa prima plaču.
Filza. ACH.
- 1738 26 decembre D. Pietro Muratti... salario per il sonar della corna musa dell'organo L 95:10.
Filza. ACH.
- 1739 20. II D. Petru Muratti organista per ili sonar della corna musa lire sessanta.
Sv. F. ACH.
- 1740 26 novembre P. Pietro Muratti prima za sviranje kornamuse L 60.
Sv. F. ACH.
- 1741 15 luglio per sonar la corna musa al signor organista della cathedrale L 60.
Sv. F. ACH.
- 1742 4 aprile ——— d. Pietro Muratti ——— per l'annuo salario che se dà per sonar la corna musa L sessanta L 60.
Sv. F. ACH.
1743. 5 aprile istome za isto.
Sv. F. ACH.
1744. 10 novembre istomu isto.
Sv. F. ACH.
1745. 20 novembre istomu per sonar la corna musa L 80.
Sv. F. ACH.
1746. 15 novembra istomu isto.
Sv. F. ACH.
- 1746 26 decembre istomu L 60 za isto.
Sv. F. ACH.
- 1750 30 decembre istomu za isto.
Sv. F. ACH.
- 1752 7 I istomu za isto.
Sv. F. ACH.
- 1754 13. XII istomu za isto.
Sv. F. ACH.
- 1755 8 I istomu za isto.
Sv. F. ACH.
- 1757 29 decembre istomu za isto.
Sv. F. ACH.
- 1758 16 novembre istomu za isto.
Sv. F. ACH.

1762 24. decembre istomu kanoniku za isto kao i ranije L. 60.

Filza. ACH.

1774 28 marzo... a Fra Buonagrazia da Lesina minor. osservante e che sostiene l'impiego medesimo ciò per tutto l'anno 1773 per il suono della corna musa L. 60: —

Filza. ACH.

1781 19 gugno per contati al Padre Bonagrazia organista della catedrale per il suono della cornamusa fra l'anno cioè per tutto l'anno decorso 1780 come in sua cauzione posta in filza al no 18 — L = 60: —

Sv. X. ACH.

1782. 3. III istomu plaća.

Sv. X. ACH.

(1786) Primo Luglio. Per contadi al signor canonico Politeo organista a conto della L. 60 che gli contribuisce l'opera ogni anno L. 44.

Sv. X. ACH.

O plaćanju učitelja pjevanja i učitelja latinskog jezika postoji ova bilješka, vjerojatno iz 1762. godine:

Il maestro di chierici in fede piena è nominato dal vescovo ed in sede vacante dal capitolo.

Questi deve insegnare à chierici la grammatica latina

Il maestro di canto ecclesiastico deve instruire li chierici nel canto ecclesiastico ed anco nelle cerimonie della chiesa. L'appuntamento assegnato a questi due maestri consiste nel beneficio Lucio che è il giardino dietro alla città colle sue pertinenze e due terreni sopra l'isola di Lissa vocati Gallie, e Brizzi. Più il beneficio della Beata Vergine di Buçe che ha una piccola casetta sotto S. Niccolò abitata da Giorgio Covacevich q. Niccolo e cinque terreni, tre de quali esistono nel circondario di città et sono Dracevizza presso Verbosca e Zarevaz presso Verbagno ed altri nel circondario di Cittavecchia.

Le rendite di questi due benefizij pertinosi per metà li due maestri.

Kaptolski arhiv, Hvar. Svezak o glazbi.

Već pri kraju XVI stoljeća biskup Petar Cedulin je želio da se orguljašima i učiteljima pjevanja plaća iz svakodnevnih distribucija kaptola, koje bijahu prema riječima kanonika slabe. To se vidi iz optužbe kaptola protiv njega i u rješenju Svete Kongregacije u kojemu stoji:

Copia de capitoli del reverendo Capitolo di Liesina contra monsignor vescovo di Liesena risoluti dell'anno 1600.

... 28 Ha levato una quantita di pietre convertendole in uso proprio le quale erano posti dal testatore in un giardino de legatij pij acìo dentro si fabricasse un sacello...

ad 28. Servetur voluntas testatoris.

... 30. Ha mille e cinquecento scudi d'entrata franchi della mensa episcopale egli pure non vole reparare ne fabricare la chiesa cathedrale sua sposa la quele minacia rovina.

ad 30 Providentur.

— — — — 39. Conceta anco acio si dia della massa delle distribuzioni sudette hora al maestro di musica, hora al preceptor della scolla, hora al

organista però si suplica per opportuno rimedio che non si diano se non a quelli che servono in chiesa.

ad 39. Episcopus et capitulum provideant.

Svezak Bolle pontificie et decisioni della Sacra congregazione. Sv. VIa. Kaptolski arhiv Hvar; G. Novak, o. c. (22) str. 136—138. Ovdje izneseni podaci popunjavaju one koje je pisac tu iznio, a neki se ne slažu s njegovim pisanjem.

⁶⁸ I. Milčetić, o. c. (39) str. 207.

⁶⁹ Ibid. str. 214.

⁷⁰ Ibid. str. 207.

⁷¹ Ibid. str. 218.

⁷² Ibid. str. 168.

⁷³ Ibid. str. 206.

⁷⁴ C. Fisković, Stara splitska kazališta, o. c. (19), str. 188. Zanimljivo je spomenuti, kad je riječ o Juliju Bajamontiju, da je i njegov portret bio nalikao Antun Zuccaro na stropu Bajamontijeva kazališta u Splitu među ostalim istaknutim Dalmatincima. Lo schiesone spalatino. Lunario per l'anno 1881. Split 1880. str. 8. To bi značilo da je njegov portret, po kojemu je Zuccaro radio postojao i u drugoj polovini XIX stoljeća, a danas je problematičan. J. Bajamonti, Zapisi o gradu Splitu, o. c. (40) str. 25.

⁷⁵ I. Milčetić o. c. (39) str. 215.

⁷⁶ J. Kavanjin, Bogastvo i uboštvo, Zagreb 1913, str. 169.

⁷⁷ P. Šegedin, Nekoliko pisama Roberta Adama. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 15. Split 1963, str. 168.

⁷⁸ U arhivu Machiedo su dva njegova soneta pod naslovom:
Festeggiandosi nella città di Segna
Quest oggi 4 novembre 1834.

*Primo anno del Pastorato dell'Illustrissimo e Reverendissimo
Monsignore*

Emerico Osegovich de Barlabassevecz

Vescovo di Segna e Modrusca

L'Onnomastico Giorno

Di S: M. Imperatrice e Regina

Carolina Augusta

Sonetto

*Del santo Amor sull'ali a Vienna io sono
In questo Di al Nome Tuo sacro
O Carolina! e innanti a Te prostrato,
Di Segna Messaggier m'annuncio al Trono.*

*Tosto i suoi affetti, voti, e l'core in dono
Io Ti presento o Diva, Astro adorato!
Mi sospinse Emerico, il gran Prelato,
A tanto ardito vol: chiedo perdono*

*Mirar festoso col Suo Gregge al Tempio
Estollere per Te inni al Nume eterno,
E immolando per Te, tutto precarti.*

*Ve' come ardente ognun segue l'Suo esempio
Al sacro Altar! ... ma Te commossa io scerno!
Augusta io parto, di noi non obliarti.
Omaggio di Filippo Steinbach
Maestro di Capella, ed Organista della Cattedrale.
Festeggiandosi nella Città di Segna.*

*Con viva, e sentimentale comune esultanza
Li 5. Novembre 1834
L'Onnomastico Giorno*

*Dell'illustrissimo, e reverendissimo Monsignore
Emerico Osegovich de Barlabassevecz
Vescovo delle riunite due Diocesi
Segna, e Modrussa
Sonetto*

*In si bel giorno di letizia pieno
Scuotiti, o Musa mia, tua Lira intuona.
Già d'Emerico l'Nome caro, e ameno
Per tutto s'ode, e ovunque ci risuona.*

*L'Onnomastico Suo scuote ogni seno,
E tu temi cantar? deh! canta, e suona:
Ei le tue voci udrà sian grate, a meno
Se Suo Nome rimbomba in Elicona.*

*Canto dunque o Pastor li pregi Tuoi,
La Pietà, la Dottrina, e Tua bontade;
Canto che sei qual sei, e tutto io dico.*

*Sopra Te spanda l'Ciel i doni suoi;
Vivi longévi di, ch'in ogni etade
Dè Segnani nel Cor vivrà Emerico.
In tributo d'ossequio, e verace estimazione del merito
Filippo Steinbach*

Maestro di Capella, ed Organista della Cattedrale

AMH.

O biskupu Ožegoviću; Hrvatski kulturni spomenici, Senj I, Izdanje JAZU, Zagreb 1940, str. 73.

⁷⁹ G. Novak, o. c. (3), str. 181.

⁸⁰ C. Fisković, Iz glazbene prošlosti Dalmacije. Orgulje, Mogućnosti XXI br. 6-7, Split 1974, str. 718. Posebni otisak s ispravkom.

⁸¹ Adi 25 Maggio 1703 Liesina

Confesso, io Carlo di Beni maestro d'organi, haver, accomodato l'organo di san Steffano Domo della sopradetta, et ridotto quello in tutta bonta et perfetione, per la qual fattura l'illustrissimo signor Zuane Stalio mi conto ducati trenta del valore corente venetiani d'argento al valore che qui coronano; et perche il sopradetto illustrissimo signor Stalio desiderà che mi dichiarari daverlo lassiato ben aggiustato come sopra dico, avvertendoli pero che la corna musa essendo un registro imperfetto potrebbe quello pattire qualche eccezione che per sua natura gia, è stato conosiuto la imperfetione del sopradetto registro, et tale li prottесто e giuro.

Ricevo dal sopra detto signore ducati trenta val lire dusento ottanta otto dico L 288: —

Io Carlo de Beni mano propria

Et più per la fattura fatta alla cassa del organo per la tela cosi daccordo lire dodese dico lire — L 12: —

fuori di quanto bisognava ciove legname, et feramenta chiodi, broche et altro.

Io Carlo ut supra mano propria a fattò la cautione al signor operario per la sua cautione.

Filza 1703, no 28. ACH.

⁸² Adi 11 ottobre 1742 Lesina

Spesa occorsa nel resturo dell'organo cioè nelle canne e mantici rovinati da sorzi et altro suo bisogno sonnato colla, stagno, pegolla spagna, trana due passi di corda per li mantici, e fattura à quello mi ha prestato l'aguito in tutto — L 36:12 et per la mia fatica rimetto alla generosità dell'Illustrissimo signor operario.

Prè Pietro Muratti organista

La sudetta summa fù saldata dall'Illustrissimo Signor Gio:

Battista Vidali operario della catedrale.

Prè Pietro Muratti

manu propria

Filza 1742, no 8. ACH.

⁸³ Copia Paulus Rainerius dei Gratia dux Venetiarum nobili et sapienti viro Paulo Boldù provisorij nostro generali in Dalmatia et Albania Fideli dilecto salutem et dilectionis affectum.

Ritratte dall'esatezza del magisterio de deputati et agenti alla provisione del denaro tutte quelle cognizioni che erano necessarie a rendere caute le publiche deliberazioni si persuade il senato di approvare la parte presa il 3 giugno 1770 della Comunità di Lesina permettendo che dei avanzi della rendita della medema possano esser impiegati cecchini duecento nella costruzione dell'organo, di cui si trova mancante quella chiesa cattedrale e che si rende necessario al culto di dio signore e al decoro della medema. La suespressa summa però dovrà esser passata nella camera fiscale in via di deposito a disposizione soltanto dei giudici di essa comunità, acciò sopra le polizze che saranno presentate dagli operarij della cattedrale, siano esborsati a pagamento della costruzione dell'organo e non distratti in altri usi, fuorché in

quelli che sono espressi nella surifferita parte, al qual fine sarà della diligenza vostra in rilasciare quelle addatate commissioni che assicurino il più esatto adempimento di quanto viene in ora prescritto dalla pubblica autorità.

Datae in nostro ducali palatio die XIX Julii Indicitione XIV M. D. C. C. L. XXXI

Sv. A, IV AMH.

⁸⁴ Podatak mi je ljubazno ustupio Stjepan Plančić, dugogodišnji tajnik Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, koji je pregledavao arhiv Hektorovića u tom institutu i sakupio nekoliko bilježaka o tome koje će doskora objaviti. Nakićeve (Nachich organaro) nalaze se zavedene pod br. I-396 privr. inventara a u spisima parnice koju je Marko Antun Hektorović vodio protiv prokuratora crkve sv. Stjepana u Starom Gradu radi ostavštine Mata Lukovića. Zahvaljujem prijatelju Plančiću na tom podatku.

⁸⁵ L. Šaban, Graditelj orgulja Petar Nakić i Šibenik, Radovi instituta JAZU u Zadru sv. 13—14. Zadar 1968. str. 412.

⁸⁶ I. Milčetić, o. c. (39), str. 216.

⁸⁷ J. Šanjek, O životu i radu Josipa Raffaellija. Prilozi povijesti muzike otoka Hvara. Split 1958 str. 31.

⁸⁸ Copia

N 139

All Imperiale Regia Superiorità di Lesina

Convinto il Presidio dei motivi, che anno determinato cotesta Nobile Comunità ad accrescere l'anno onorario al maestro di capella dalla summa dei fiorini 24., a quella di fiorini 200. colla sua Parte 13. Maggio 1804. a carico della cassa comunitativa, soggetta alle pubbliche discipline per una retta, e regolare amministrazione, colla sua autorità ve la sanziona, ed approva per l'effetto, che il nominato Canonico Raffaelli conseguir possa quanto gli venne assegnato, e soddisfar li doveri annessi al suo carico.

Cotesta Cesarea Regia Superiorità ne renderà avvertiti li Capi della medesima, e l'elletto maestro di capella, i quali sapranno doverosamente calcoliar la grazia, che a nome di Sua Maestà viene loro impartita.

Zara li 15. Febbrajo 1806.

Dal Presidio Governale delle due Provincie
Brady

(pečat) Concorda col suo originale

Zara 18. Febbraro 1806.

Domenico de Comelli

Lesina li 28. Novembre 1814.

Il Cesareo Regio Podestà Comunale

Certifica

che il nobil signor Don Giuseppe canonico Raffaelli organista di questa cattedrale, e maestro del canto e suono percepiva da questa cassa comunale per suo onorario franchi cinquecento all'anno =

Che percepi' tale paga a tutto l'anno 1811. in cui restò creditore verso la comune di mesi cinque di paga =

Che dalla detta epoca il detto signor Raffaelli non percepi' nè della cassa comunale, nè da altre casse alcun stipendio per il di lui officio, e ciò per non essere stata approvata tale spesa nel budjeto della comune, essendosi anzi spiegato il fù signor intendente di Zara in un suo Dispaccio 10. Aprile 1813. N° 1929. in proposito del trattamento del maestro di musica che »questa spesa che è nel numero di quelle che sono a carico delle fabbriche delle chiese, non può essere sofferta dalla casa comunale«.

Il presente si rilascia sulle ricerche del predetto signor canonico Raffaelli, onde possa valersene ovunque.

Il fede di che etc.

Il s^o. Aguinto. ff di Podestà
Raffaelli

(pečat

općine)

⁸⁹ Cesareo Regio signor suddelegato, Stabilito in maestro di capella ed organista di questa cattedrale il sottoscritto canonico don Giuseppe Raffaelli, e ciò verso l'annuo onorario di fiorini duecento confermati a carico di questa cassa comunale coll'ossequiato decreto 15 Febbrajo 1806. N° 139 dell allora Presidio Governiale delle due provincie, percepi egli esattamente la paga stessa sino a quasi tutto l'anno 1811. in cui restò creditore dalla cassa sudetta dello stipendio di mesi cinque.

Chiamata in seguito l'amministrazione comunale a dover rasegnare al governo un conto preventivo delle proprie rendite come delle annuali spese relativamente a quel budjet istesso, che fa cioè nell'ann^o 1812, l'allora signor intendente della Dalmazia con suo dispaccio 10 Aprile 1813. N:1929 si spiego in proposito del trattamento del maestro di musica, che »questa spesa che è nel numero di quelle che sono a carico delle fabbriche delle chiese non può essere sofferta dalla casa comunale«.

Una tale surrogazione di cassa quantunque indifferente riuscire dovesse per il Raffaelli, fù ben importante nel fatto, non avendo mai percepito sino ad ora delle preacenate fabbrica alcun pagamento del proprio onorario.

Continuando egli sempre nell'esercizio del proprio dovere, ed avendo anche sofferta sempre la spesa d'un salario per il folista che tutavia sta a di lui carico, domanda ora percezione di proprj appuntamenti, e ricorre al di Lei verso signor Suddelegato supplicandola di far emmettere alli signori fabbricieri di questa cattedrale l'ordine opportuno onde devenghi al pagamento di quanto nel proposito le incombe. Trattandosi però che l'attuale credito del incorrente sta a carico d'un pio luoco, acconsente egli che l'aretrato suo appuntamento supplito gli venga in ragione di annui fiorini cento ventj in vece delli duecento che gli furono assegnati, e così anche in seguito sinche questo suo onorario restasse a carico del pio luoco medesimo.

Lesina 7. Dicembre 1814.

Giuseppe canonico Raffaelli m. p.

na vanjskoj stranici:

Pres. li 7. Dicembre 1814. R

N° 1845/fas. I

Al

Cesareo Regio signor suddelegato di governo

Il canonico don Giuseppe Raffaelli maestro di capella ed organista della cattedrale

Supplica

perchè in esecuzione al dispaccio 10 Aprile 1813. N° 1929. venga dato al consiglio di fabricieri l'ordine di supplire ad esso li proprj appuntamenti arretrati.

Con due allegati

Sv. A II, AMH.

Eccl. Hvar

⁹⁰ Molto illustre et reverendo signor mio, signor collendissimo, ... al mezzo del mese passato è morto il povero Cavali maestro di capella di S. Marco, ha lasciato che sia sepolito delle monache di S. Lorenzo, sono tre li novi concorenti, ciò è il signore pre Nadal, li Diani, et un prete Neprenze Bergamasco che è stato maestro di Capella al Santo di Padova, huomo nella professione intelligente et portato con gran efficacia dal s. Procurator Valier del quondam Stephano per ancora non si sono radunati li Procuratori insieme far tal elezioni, tocando à quelli di supra che sono della chiesa ...

Venezia li 28. Fabraio 1676. Gio. Fran. Lupis

Dopisivanje Hektora Hektorovića. Kaptolski arhiv Hvar.

Stihove o glazbi uzimljem iz pjesme »Pisma od Mletaka« u prijepisu kapetana Antuna S. Fiskovića iz kraja XVIII st. Arhivska zbirka C. Fiskovića na Orebićima.

⁹¹ D. Plamenac, o. c. (64) i bilješka 65 ovdje.

⁹² 1571, Adi 3 decembrio per contati a reverendo messer pre Vincenzo Domianich archidiacono della supraditta chiesa il qual parte per Venezia a ciò conpri il libro antifanaro per bisogno della sopraditta chiesa lire trenta tre sicome a par a carta 104. L 33 s —

Sv. A. ACH.

13. V 1658 ... Un libro dell'evangelij et Epistule in slavo vecchissimo

Spisi pohoda biskupa Milani. Biskupski arhiv Hvar.

⁹³ Adi 20. genaro 1705.

Inventario delle robbe esistenti in sacristia in custodia delli signori canonicj Cargotich e Bonini Thesorieri.

... *Tre libretti concernenti canto*

ecclesiastico della passion del

nostro Signore, il libro del canto

della settimana santa ...

Un graduale grande vecchio con (prazno) all' anticha

Un altro graduale più piccolo

Due pontificali vecchi

Un antifonario vecchio

Un missal vecchissimo

Un breviario vecchio ...

Un libretto di musicha fodrato di tellitte

Un libretto in forma di camerin concerente il canto di musicha ...

Un breviario vecchio per soli mesi sei
 L'Ottavario romano
 Un ceremoniale novissimo con arme episcopali
 Un altro usato esistente dal signor Ceremonista Bianchini
 Un martirilogio nuovissimo
 Un rituale del carattere antico
 Un direttorio del choro...
 Un messal indorato con soli due passeti d'argento in un sacchetto
 Un altro messal di bonissima stampa in diversi logi lacerato
 Un altro di sole epistole, et evangelij...
 Un libretto del canto in musica
 Libri due cioè Deus da pacem
 Due libretti concernenti tutti Hijmni
 Un libretto scritaman per il primo venerdì di mese
 Un libretto per annunciar le feste mobili
 Un libretto di carattere antico
 Un letturino in due pezzi in parte indorato vestito di tella.
 Sv. A. IV. AMH.

U kuru stolne crkve bilo je tri trošna psaltira koje je 1643. godine uvezao neki dubrovački svećenik koji je boravio u dominikanskom samostanu u Hvaru:

19 detto (aprile 1643)

Per contadi a prette ragusino che habita nel convento di S. Marco per ligature di tre pasterij (!) del choro della cathedrale lire dieci val — Lire 10
 Sv. IV. ACH.

O uvezima knjiga u Dalmaciji se inače malo zna. Hvarski biskup Ivan Andreis (1767—1776) dao je raskošno uvezati svoj ceremonial. Povez i okovi knjiga iz jugoslavenskih kolekcija. Beograd 1973, str. 53, sl. 28. U tom katalogu donesene su i ostale raskošno uvezane knjige iz Dalmacije str. 44, 48, 49, 52 sl. 21.

U Korčuli 1554. uvezuje knjige općinske pisane Ivan Daniel Terengo, općinski kancelar, i to u kožu: (4 setembrio 1554) ——— al predito messer Zar Daniel Terengo per la ligatura deli libri de la comunita ——— L 2 s. 16

adi dito (19 ottobre) chontadi a maestro ieronimo caliger per curise dodici di pele bovina et per le cusito per la retenidura dele coverte dei libri di cancelaria li quali ultimamente ligato messer Zan Daniel tercago cioe civil et criminal de magnifico messer pandolfo valareso lire una soldi quatro val L 1, s 4.

adi dito (26 zugno) contadi a maestro Luxa raguseo per la coverta de libri e consignata a messer Tomaso 5:18, spago comprato dal Gariboldi per li libri L. — s 12

adi dito contadi al spetabil messer Tomaso Papali canceler per la ligatura de libri a Lire quatro uno.

Cassa della comunita di Curzola 1518—1630, Korčulanski spisi sv. 892, sveščić, 8, 22 Historijski arhiv u Zadru.

⁹⁴ Među filzama iz prve polovine XVIII stoljeća sačuvala se slučajno naslovna stranica s ispisanim naslovom sveska:

Canto Primo Choro
Motetti à 8. del Chiozzotto
Libro secondo

ACH.

⁹⁵ Filze iz 1724. godine.

ACH.

⁹⁶ Vol. A. ACH. Vidi i bilješku 93.

⁹⁷ 1547 (28 detembrio) a maistro Iacomo campaner lire sie soldi 6 per aver rebuta la campana vechia dita pricuc qual pesava L. 42 a soldi 3 per la lira come a par per il suo recever val L 6, s. 6. Item a dito Iacomo lire vinti una soldi 12 per aver azonta del suo metalo lire venti sie a soldi 12 per lira val L 21 s. 12

Adj 28 setembrio 1547 Cassa contrascritta die aver per contadi a maistro Iacomo campaner de Venecia lire una soldi diez per il batochio dela campana dita pricuc peso lire cinque a soldi sie la lira val L 1 s. 10.

... Item per condur da Cita vechia cum homo aposta lire una soldi quatro val L. 1 s 4

... Item a Luca Zdragl et compagni soldi dudezi per aver meso la campana nova dita pricuc in campanil vechio val L — s 12.

Sv. A. ACH.

⁹⁸ 1715 ... accomodar il ferro del Brecuz

Sv. D. ACH.

settembre 1721. popravak ležišta della campana del Brecuzo

Filza. ACH.

10. VIII 1721... campana del breccalo

Sv. E. ACH.

6 marzo 1784 popravak jastuka della campana piccola chiamata brecuzzo

Sv. VII. ACH.

1791. ——— campane di Brecuzo e mezzana

Bilježnica operarija J. Jakše.

ACH

1866... la campana di brecucio...

Amministrazione della scuola parrocchiata del Santissimo ed annessa all'Opera della cattedrale.

Sv. X. ACH.

⁹⁹ 29. VIII 1732.

Sv. E. ACH.

¹⁰⁰ 1545. 23 ditto (octubrio) contadi a ser Antonio calafato da Venecia lire sesanta otto soldi dezisete per una campana la qual pezo lire cento cinquanta tre a rason de soldi nove la lira... L 68, s 17

Sv. A. ACH.

Nije jasno da li calafato znači kalafat, šuper ili je to ovdje prezime.

¹⁰¹ 1676, 23 detto (decembre) lire cento novanta una contate a maestro Iseppo Franco campanaro per resto di fattura della campana grande e per

libre 212 di metallo da lui speso come per sua recepta d'hoggi n° 7 L 191
Sv. B. ACH.

¹⁰² 1718, 3 marzo Venezia

Račun Martina i Antuna Picinin fonditori di campane.

Filza 1718—1719. ACH

¹⁰³ K. Dočkal, Naša zvona i njihovi ljevaoci, Zagreb 1942. str. 95.

¹⁰⁴ 29 settembre 1714... spesi per consacration della campana grande
Sv. D. ACH.

¹⁰⁵ C. Fisković, o. c. (19), str. 211.

¹⁰⁶ U Dubrovniku se sreta u XVII stoljeću spineta, violina i klavicembal;
V. Vinaver; o. c. (39), str. 482; O kitarama:

C. Fisković, o. c. (7) str. 265; C. Fisković, Urbanističko usavršavanje Korčule Kanaveličeva vremena. Zbornik otoka Korčule 3. Radovi o Petru Kanaveliću, Korčula 1973, str. 67.

U popisu stvari utopljenog pomorskog kapetana Krista Fiskovića iz Orebića u brodolomu kod Visa 28. prosinca 1731. spominje se: Buzzolaetti cioè corde da chitarra n° sei.

Historijski arhiv u Splitu. Sv. AN, CXI/13, Spisi bilježnika Sibischini.

¹⁰⁷ 1644. Per corde di chitara tutto l'anno comprate in più volte a y 2 la gianetta L 5:12

Per corde di chitara spagnola nova comprata dal detto L 19.

Libelus br. 1—5 privremenog popisa, list 49, Hektorovićev arhiv u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku. Prema ljubaznom saopćenju Stipa Plančića.

¹⁰⁸ U kući Antonije Nika Berti 12. IV 1640: ... una cassetta inchiodata d'albeo col chitarin in dentro...

U popisu nepoznatoga bez nadnevka iz XVII stoljeća: Un cimbal grande, essendo li suoi sonaggi nella cassa d'albeo in una scatola.

Vol. VIIIA. Kaptolski arhiv Hvar.

¹⁰⁹ Libro degli effetti del defonto monsignore illustrissimo Bonaiuti che si vendono dalla sua commessaria 1759.

Al signor M'Antonio Raffaelli

— — — — una chitara con sua cassetta — — — —

Al signor Vic. Gazzari

N° 1 Spinetta L. 37. Pagò

Al signor D. Giovanni Boich

N° 1 Organetto — L. 152 Pagò.

Al signor arciprete per chiesa

N° 1 violoncello L. 40

Al signor vicarie N° 2 violini con cassa in tutto L 114

Al Zuane Boglich

N° 1 Timbal col suo coperchio e grattelletta.

N° 2 violini, e 2^e archi di serpentino in casela

N° 1 viola e violetta

N° 4 Flauti

Sv. A. I AMH

¹¹⁰ U popisu stvari u kući pokojne Antonije udovice Nika Berti u Hvaru iz prve polovine XVII stoljeća: una cassetta inchiodata d'albeo con un chittarin in dentro.

Adi 13 ottobre 1704. U popisu stvari pokojnog Nikole Jakše pok. Petra: Item in una cassa di noghera dorata entro sottoscritte robbe... Un chittarin.

Sv. XII Kaptolski arhiv u Hvaru

1705. Devo haver di più da Girolamo Bertucci Griffici dal molto reve-rendo D. canonico Giovanni Battista Bonini figlio del D. Giacono il valente d'un chittarin nuovo

Sv. XVII b. Kaptolski arhiv Hvar.

¹¹¹ M. Asić, Muzički materijal na Hvaru. Bilten Arhiva komune hvarske 5—6. Hvar 1963. str. 11.

¹¹² Među arhivalijama obitelji Kasandrić u Historijskom arhivu u Zadru je i zapis člana Kazališnog društva u Hvaru Josipa Marinovića u kojemu piše početkom XIX st. da su se neka pravila tog Društva običavala izvršavati »da epoca immemorabile le cose riferibili al Teatro producevano in Lesina sempre cosi...« ali ni on ne spominje postanak kazališta 1612 godine, ni gradnju njegove zgrade.

Arheolog Mladen Nikolanci je objavio opširni članak o starom kazalištu u Hvaru, navodeći već poznate činjenice o zgradi tog kazališta, ali bez ijed-nog dokaza da je u njenoj dvorani u toku XVII stoljeća priređena ikakva predstava. Najčudnija je Nikolancijeva tvrdnja da »u opasnosti od uvijek novih optužbi Semitekolo nije smio deklarirati gradnju teatra i to je razlog zašto se ni u njegovim izvještajima ni u *protivničkim tužbama* ne spominje teatar (potcrtao C. F.). On je imao dosta posla već oko toga da obrani i sam Fontik (magazine) na sjevernoj strani arsenala, jer su protivnici tražili čak njegovo uklanjanje«. Očito je ipak da se fontik smatrao i onda važnijim od kazališta, stoga bi protivnici bili najprije zahtijevali ukidanje kazališta koje se pak nije moglo sakriti nespominjanjem u izvještaju! Suvišno se pozivati i na pisanje austrijskog upravog činovnika L. Mascheka iz 1876. godine jer i on nije iznio nikakav stvarni dokaz da je kazalište u Hvaru sagrađeno 1612. godine.

M. Nikolanci, K pitanju hvarskog teatra. Hvarski zbornik 3, Split 1975, str. 335.

¹¹³ ... Ulomak popisa pokretnina kojemu nedostaje nadnevak i ime vlasnika:

... Chebe diverse di legno nuove quatro

Item altre tre de fil de ferro grande fatte à padigione, in una esiste un faganel.

Sv. VIIIA. Kaptolski arhiv Hvar; N. Bezić-Božanić, Unutrašnjost dalma-tinske kuće — prostor, za scenske priredbe XVII stoljeća. Mogućnosti XXIV, br. 2—3, Split 1977, str. 361.

¹¹⁴ 17. III 1588. Izvadak iz popisa pokretnina pokojne Arije Grifico:

Arzento e oro.

Un anel da bollo

Doi altri anelli piccoli di oro

Tre cuchiarì di arzento e tre pironi

Un anello picciolo di oro con la piera rossa
Un anello con bollo lavoratto alla moderna
Un altro anello lavoratto con una pietra turchina
Una taza di argento
Doi anelli di arzento di bollo
Una cadena di oro con smaie cento e diece
Pani de liti

Doi pera di litcioli...

Doi intimelle con delle scritture...

Una chieba da grillo...

Una cassa con alquanti libri et alcune scritture vecchie...

Doi quadri delle imagine della nostra madona

Sv. XIIIa, Kaptolski arhiv Hvar

U Starom Gradu na Hvaru dječaci su još i početkom ovog stoljeća, prema pričanju Stipe Plančića, gojili u kutijicama popca da im zriče u jesen.
¹¹⁵ Zbornik stihova XV i XVI stoljeća, Pet stoljeća hrvatske književnosti 5, Zagreb 1968, str. 185.

¹¹⁶ I. Gundulić, Dubravka, Dubrovnik, Izdanje F. Martecchini, 1837. str. 46.

¹¹⁷ O. C. (18), str. 72.

¹¹⁸ El Preside della Società Teatrale di Lesina

Presenta due libretti di produzioni drammatiche e prega la bontà dell'Inclita Pretura per la presecuzione all'Ecc. Preside Governativo pel necessario assenso alla rappresentazioni di pezzi entro indicati

Inclita Pretura

La compagnia di filodramatici di questa citta desidera di ofrire in questo teatro nella circostanza della festività di S. Prospero Protettore di Lesina e quindi ne giorni 10 e 11 corrente due produzioni teatrali. Per le pubbliche disposizioni communicate col reverito D. 1435 20 Xbre 1850 dell'Inclita Pre-

p _

sidenza governativa spettando alla persona del capo della Provincia la ammissione delle rispettive produzioni, il sottoscritto Preside della Società Teatrale produce a quest'Inclita Pretura negli uniti due libretti le produzioni destinate per detta circostanza che sono quelle intitolate Così faceva mio padre = N. Augustino Bon = Un curioso accidente di Goldoni, e prega la bontà dell'Inclita Pretura di voler, attesa la prossimità della ricorrenza suddetta, proseguire direttamente all'Inclita Presidenza i libretti stessi pella relativa revisione ed assenso, con preghiera pure alla Inclita Presidenza di voler ritornarli colla possibile sollecitudine onde possano aver luoco le divise rappresentazioni. —

Lesina 1 maggio 1851.

(nepotpisana skica molbe)

AMH.

¹¹⁹ C. Fisković, Kazališne i glazbene priredbe u Korčuli u XIX stoljeću Dani Hvarskog kazališta. Uvod. Split 1975, str. 132.

¹²⁰ G. Novak, Dalmacija g. 1775/6 gledana očima jednog suvremenika. Starine Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti sv. 49. Zagreb 1959.